

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. Баранова В.Г.

(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за бакалаврською програмою професійного спрямування
Фінанси, фінансовий менеджмент та страхування

на тему: «Інвестиційні ризики підприємства»

Виконавець:

Студентка ЦЗВФН

Пасечна Аполлінарія Станіславівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Добриніна Людмила В'ячеславівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1 Сутність ризику підприємства.....	6
1.2 Інвестиційні ризики, їх різновиди	11
1.3. Засоби оцінки інвестиційних ризиків	17
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА	23
2.1 Характеристика ризиків на підприємстві.....	23
2.2 Діагностування інвестиційних ризиків підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»	27
2.3 Аналіз факторів, що впливають на інвестиційні ризики підприємства .	40
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	45
3.1 Методи управління інвестиційним ризиком.....	45
3.2 Рекомендації щодо управління інвестиційними ризиками на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»	49
ВИСНОВКИ	55
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Питання інвестиційних ризиків підприємства є надзвичайно актуальним у сучасному економічному середовищі. По-перше, нестабільність глобальної економіки, включаючи зміни на світових ринках, геополітичні конфлікти та інші глобальні чинники, може значно підвищити ризики у інвестиційному середовищі підприємства. Також, рахування ризиків, пов'язаних з технологічними змінами, стає ключовим для забезпечення конкурентоздатності. Таким чином плінність розвитку фінансових технологій може призвести до неефективності та застарілості інвестиційних вкладів підприємства. Інша причина полягає в фінансовій нестабільності, яка включає зміни на фінансових ринках та в управлінні капіталом, що може вплинути на фінансову стійкість підприємства та збільшити ризики інвестування.

У зв'язку з цим, дослідження інвестиційних ризиків підприємства залишається критично важливим для розуміння, оцінки та управління ризиками з метою забезпечення стійкого фінансового стану та успішної діяльності підприємства в змінних умовах. Дослідженням інвестиційних ризиків та загальних загроз в підприємницькій області займалися багато дослідників, як вітчизняних, так і іноземних: Вітлінський В. В., Мозковий О.М., Школа В.Ю., Ковальов В.В., Верченко П.І., Цай Т.Н., Грабового П.Г., Лисюк А.П., Шаповал С.С., Свинорева Ю.Н., Романчук А. Л., Белемор Д.Х. [2,10,22].

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних і практичних засад інвестиційних ризиків підприємства та надання рекомендацій з управління інвестиційними ризиками підприємства.

Для досягнення поставленої мети в роботі вирішені наступні завдання:

- Розкриття сутності ризику підприємства.

- Ознайомлення з різновидами інвестиційних ризиків та з їх характеристиками.
- Вивчення засобів оцінки інвестиційних ризиків.
- Надання характеристики ризиків на підприємстві.
- Проведення діагностування інвестиційних ризиків підприємства "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД".
- Визначення факторів, що впливають на інвестиційні ризики підприємства.
- Дослідження методів управління інвестиційним ризиком.
- Запропонування рекомендацій з управління інвестиційними ризиками підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД».

Предмет дослідження. Теоретичні та методичні засади щодо управління інвестиційними ризиками на підприємстві «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційними ризиками на підприємстві.

Методи дослідження. Для дослідження впливу різних факторів на процеси та ефективність діяльності об'єкта дослідження були використані класичні методи фінансового та ринкового аналізу, такі як аналіз показників рентабельності актив, аналіз показників ліквідності, інвестиційної діяльності та інвестиційної активності підприємства, аналіз можливостей та загроз підприємства "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД", оцінка фінансових, технологічних та ринкових аспектів.

Інформаційну базу дослідження склали: Чинне законодавство та прилеглі акти з Кабінету Міністрів України, які містять у собі інформацію щодо політичних та економічних ризиків, значна кількість наукових статей, робіт та навчальних посібників вітчизняних та іноземних науковців з теоретичною основою, класифікацією та аналізом інвестиційних ризиків підприємства, інтернет бази, архіви та онлайн ресурси з інформаційними та статистичними даними про підприємницьку та інвестиційну діяльність, фінансову звітність підприємства "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД".

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (47 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 67 сторінок. Основний зміст викладено на 55 сторінках. Робота містить 10 таблиць, 15 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра опубліковано 1 тезу: «Інвестиційні ризики діяльності підприємства» VIII Студентська науково-практична конференція «Стабілізація фінансово-економічної системи України» факультету фінансів та банківської справи ОНЕУ. 15 квітня 2024р.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність ризику підприємства

Ризики відіграють важливу роль у життєдіяльності будь-якого підприємства. Вони можуть виникати з різних джерел, включаючи зміни валютних курсів, процентних ставок, цін на сировину, кон'юнктуру ринку та інші фактори. Розуміння та ідентифікація цих ризиків дозволяє підприємствам приймати обґрунтовані рішення щодо управління ними. Дослідження допомагає визначити важливість та ймовірність кожного ризику, а також розробити стратегії щодо їх управління, що забезпечує стабільність та надійність фінансової діяльності. Тому вивчення теоретичного питання “Сутність ризику підприємства” наряду мають зв'язок до проблематики інвестиційних ризиків, яка буде широко розглянено в цій кваліфікаційній роботі.

Додатково, дослідження фінансових ризиків є важливою складовою ефективного планування та управління фінансами підприємства. Врахування ризиків у стратегічних та оперативних планах дозволяє підприємствам максимізувати свою прибутковість, запобігати можливим збиткам та забезпечувати стійкість до негативних змін у зовнішньому середовищі. Таким чином, дослідження фінансових ризиків не лише допомагає підприємствам ефективно управляти своїми ресурсами, а й забезпечує їхню конкурентоспроможність та стабільність на ринку.

Сутність ризику підприємства як економічної категорії пов'язаний з невизначеностями і ризиками, з якими стикаються підприємства в своїй повсякденній діяльності і при прийнятті рішень. Він охоплює події чи ситуації, які можуть вплинути на фінансові показники, репутацію та довгострокову життєздатність компанії. Управління корпоративними ризиками передбачає визнання, оцінку, визначення пріоритетів та усунення цих ризиків з метою зменшення їх впливу на організацію. Зазвичай це передбачає впровадження

ретельної системи управління ризиками, що включає методи виявлення ризиків, їх оцінки, моніторингу та звітності про них, а також розробку стратегій щодо їх зниження.

Для повного розкриття підприємницького ризику важливо визначення та розуміння поняття ризикового підприємства, яке в свою чергу є різноманітністю визначень. Основна характеристика ризикового підприємства: підприємство чи організація, що пов'язана або займається діяльністю, підвищуючи рівень втрат або невдачі через непередбачувані умови, фінансові проблеми, недоліки в управлінні та інше.

За постановою Кабінету Міністрів України №1165, ризикове підприємство - це статус, що отримує підприємство, як платник ПДВ від податкових інституцій за нездійснення чи подрорбку документів, відсутність банківського відкритого рахунку на підприємство, ігнорування подачі звітності за останні звітні періоди тощо. У такому випадку ризик пов'язаний з переєстрацією чи блокуванням організації зі сторони податкових органів України через присвоєння статусу «ризикового підприємства».

Ризики підприємства можна характеризувати як низьку ймовірностей негативного впливу на його фінансову стабільність і операційну життєздатність підприємства, що виникає з багатьох джерел. Ці джерела можуть включати нестабільність ринку, економічну нестабільність, нормативні зміни, конкурентний тиск, технологічні збої та зовнішні події, такі як стихійні лиха або геополітична напруженість. Ці ризики становлять потенційну загрозу для потоків доходів підприємства, прибутковості, динаміки грошових потоків, структури капіталу та загальної фінансової стійкості.

Так як поняття ризику підприємства можна по-різному інтерпритувати, немає єдиного та «правильного» поняття ризику підприємства. Тому для доцільного розкриття та розуміння сутності питання «Ризик підприємства» гоже розглянути підходи ряду спеціалістів у сфері економіки. Детальніше та

під різними кутами розглянемо поняття фінансових ризиків підприємства на думку вчених, яку представлено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Загальні підходи науковців щодо визначення поняття «Ризик підприємства»

Автор	Визначення
Вітлінський В.В., Верченко П.І. [1].	Об'єктивно-суб'єктивна категорія у діяльності суб'єктів господарювання, що пов'язана з подоланням невизначеності та конфліктності в ситуації неминучого вибору. Вона відображає міру відхилення від цілей, бажаного результату, міру невдачі з урахуванням впливу керованих і некерованих чинників, прямих та зворотних зав'язків стосовно об'єкта керування
Куркін М.В. [2]	Ризик - це ступінь вірогідності певної негативної події, яка може наступити в певний час або за певних обставин на території об'єктів економічної діяльності.
Рудніченко Є.М. [3]	Ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, що пов'язана з певною мірою невизначеності результату внаслідок прийнятого рішення (дії і/або обставин).
Старостіна А.О. [4]	Автори трактують ризик як комбінацію трьох елементів: подія, пов'язана з діяльністю підприємства і яка впливає на нього, імовірність цієї події, наслідки, що унеможливають досягнення запланованих цілей і в остаточному підсумку позначаються на доходах підприємства.
Словник фондового ринку [5; 6]	Рівень загрози збитків, які можуть статися внаслідок якоїсь несприятливої події, або ймовірність неотримання очікуваного прибутку чи навіть часткової або повної втрати коштів, які вкладено у цінні папери.
Грабовий П.Г., Петрова С.Н., Полтавцев С.И. [7]	Загроза втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів або появи додаткових витрат у результаті здійснення конкретних видів діяльності.

Джерело: [1,2,3,4,5,6,7].

Отже, ризик підприємства - це категорія, яка може бути у сприятливій чи не сприятливій формі, і відповідно до якої підприємство сприймає стратегічні та економічні рішення для мінімізації негативних наслідків, але ризики не обмежуються лише фінансовими аспектами, це категорія, що характеризує себе, як невизначеність в результаті прийняття конкретного рішення [9].

Ссилаючись на визначення таблиці 1.1 можна впевнено стверджувати, що ризики підприємства предствляють собою як і суб'єктивну, так і об'єктивну економічну категорію, як стверджував В.В. Вітлінський, який посідає почесну

роль у вивченні питання ризиків підприємства. Тому розглянемо кожну дефініцію окремо:

- Об'єкт ризику підприємства – це те, на що буде спрямований удар ризику на підприємстві при прийнятті рішення суб'єкта (активи, операції чи системи).
- Суб'єкт ризику підприємства - чинники, обставини чи умови, які призвели до ризикової події на підприємстві.
- Джерело ризику – сукупність факторів (предметів, явищ, процесів), які приводять до стану невизначеності результатів [8].

Також не менш важлива складова ризику підприємства, яка у собі має три основні складові: подія, яка у перспективі може статися та так чи інакше вплинути на підприємство, вірогідність ризикової події та наслідки після потраплення підприємства у кризову чи інші ситуації (рис.1.1).

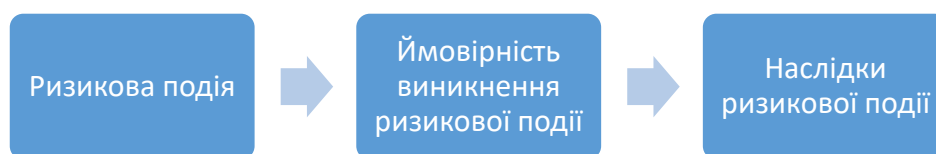

Рис. 1.1 Склад ризику підприємства

Джерело: складено на основі [10].

Розглянувши сутність підприємницького ризику також важливо ознайомитися з класифікацією ризиків підприємства. Існує багато класифікацій ризиків на підприємстві, але ми розглянемо найбільш основну. В економічній літературі виділяють два види ризиків підприємства щодо джерела їх виникнення [10]:

- 1) Ризики, що пов'язані з купівельною спроможністю грошей;
- 2) Інвестиційні ризики;

Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей, виникають через зміну реальної вартості грошей з плином часу. Одна й та сама сума коштів матиме різну купівельну спроможність у різні проміжки часу. Для визначення реальної вартості грошей у різні періоди використовується метод дисконтування. До цієї категорії ризиків належать:

- інфляційні ризики;
- дефляційні ризики;
- валютні ризики;
- ризики ліквідності.

Інфляція негативно впливає на відтворювальні процеси у виробництві та обігу, призводить до розбалансування державних і корпоративних фінансів, спричиняючи серйозні економічні та соціальні наслідки. В Україні інфляція виникла через дефіцит споживчих товарів, а не надвиробництво. Інфляційний ризик полягає в знеціненні грошових доходів підприємства внаслідок інфляції, що призводить до реальних збитків.

Дефляційний ризик є протилежним до інфляційного - при зростанні дефляції відбувається падіння цін, погіршення умов підприємництва та зниження доходів.

Валютний ризик є одним з найвагоміших для підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність та операції з іноземними валютами. Він пов'язаний з можливими втратами через коливання валютних курсів. Для мінімізації валютних ризиків застосовуються різні захисні механізми, зокрема валютні застереження, мультивалютні застереження та товарообмінні операції з перерахунком вартості товарів у стабільних валютах [30].

Таким чином, ця класифікація групує ризики підприємства за двома ключовими джерелами - джерелами їх виникнення: зміною купівельної спроможності грошей та інвестиційною діяльністю. Вона допомагає зрозуміти природу різних видів ризиків та розробити відповідні заходи для їх мінімізації. Для оцінки цих ризиків використовується метод дисконтування, який дозволяє

визначити поточну вартість майбутніх грошових потоків з урахуванням зміни купівельної спроможності грошей у часі.

1.2 Інвестиційні ризики, їх різновиди

Інвестиційна діяльність є невід'ємною частиною будь-якого підприємства, цей ресурс є рушійною силою що для розвитку власного бізнесу, розширення власних можливостей та підвищення конкурентоспроможності. Головною складовою такої діяльності є ціль, в якій ключове це досягнення поставленого результату, яка так чи інакше буде пересікатися з ризиком. Оцінка потенційних загроз та втрат підприємства допомагає зрозуміти слабкі сторони в економічній системі, пов'язані з інвестиціями. Насамперед це дозволяє зменшити можливість фінансових витрат, приймаючи вірні стратегії та рішення щодо інвестування, враховуючи шляхи мінімізації ризиків.

До основного механізму інвестиційного ризику прийнято відносити невизначеність економічної ситуації та альтернативність ризикових подій на підприємстві, що можуть спричинити відхил до досягнення поставлених результатів в майбутньому.

Невизначеність у складі інвестиційного ризику означає нездатність надати точну оцінку ситуації пов'язаної з інвестиційною діяльністю, тверезо прогнозувати результати такої діяльності. Також за твердженнями інших науковців невизначеність припускають, як нестачу або неповність інформації, якою володіє особа чи підприємство в процесі роботи з інвестуванням [17]. Тобто, невизначеність в інвестиційному просторі – це нездатність точного прогнозування результатів інвестування через брак інформації, характерна ймовірність виникнення ризикових ситуацій (подій) та мінливість зовнішніх факторів.

Для повного розуміння інвестиційного ризику слід розглянути думки різних вітчизняних науковців: як зазначав О.М.Мозговий, інвестиційний ризик

– ймовірність виникнення несприятливих економічних наслідків у вигляді втрати очікуваного доходу або капіталу в умовах невизначеності інвестиційної діяльності [18]. Також В.Ю. Школа розглядає інвестиційний ризик як об'єктивно існуючу невизначеність, пов'язану з можливістю виникнення в процесі реалізації інвестиційного проекту несприятливих ситуацій і наслідків [19]. В.В.Вітлінський визначає інвестиційний ризик як ймовірність виникнення фінансових витрат у вигляді зниження капіталізованої вартості або очікуваних доходів від інвестицій. В той самий час, В.В.Ковальов розглядає інвестиційний ризик як ймовірність відхилення реальних результатів від очікуваних.

Сутність інвестиційного ризику є вся сукупність факторів, дій та ймовірностей, які і є мотивом, що розкривають природу інвестиційного ризику.

Отже, інвестиційний ризик - це певна невизначеність при вкладі в економічні чи в реальні ресурси підприємства, на які була ставка вкладу та подальші надії у майбутньому, тобто це частковий або повний провал у досягненні бажаних остаточних результатів з боку інвестора [15].

Особливістю такого виду ризиків є тим, що інвестиційні ризики характеризуються як основний напрям вкладення коштів. Таким чином якщо активи (грошові кошти) були вкладені в інвестиційні ресурси то цей ризик відноситься до ризику реальних інвестицій. Інший напрям вкладення коштів може бути грошові засоби, але в цьому випадку виникає потенційний ризик диверсифікованих інвестицій.

Природа інвестиційного ризику вказує на характер інвестиційного ризику, його джерела і вплив на можливу прибутковість інвестиційної діяльності. Підходячи до розкриття природи ризику, стає важливим визначити кількість різних факторів, які відображають повну та цілісну картину ризику.

Нижче за (табл. 1.2) можна ознайомитися з п'ятьма основними факторами, які впливають на інвестиційний ризик підприємства за теорією Д.Х.Белемор (1960) але існує ще шість додаткових факторів: ризик несплати, політичний

ризик, ризик конвертації, ліквідності, управлінської помилки та промисловий ризик [14].

Таблиця 1.2

Ризики у складі інвестиційної діяльності підприємства

Назва ризику	Сутність
Ринковий	Ризик, який виникає внаслідок коливань цін на акції, процентних ставок, обмінних курсів і цін на товари.
Інфляційний	Інфляційний ризик означає ймовірність того, що купівельна спроможність грошей з часом зменшиться через зростання цін в економіці, що зменшить вартість активів або доходу, деномінованого в цій валюті [23].
Кредитний	Ризик, виражений невиконанням позичальником своїх боргових зобов'язань, що призведе до потенційних фінансових втрат для кредитора чи інвестора.
Ризик відсоткової ставки	Ризик процентної ставки підприємства означає потенційний вплив змін процентних ставок на його фінансовий стан і результати діяльності. Цей ризик виникає через те, що коливання процентних ставок можуть вплинути на вартість запозичень, вартість інвестицій і загальну прибутковість підприємства.
Психологічний	Цей ризик спричинений потенційно несприятливим впливом людських емоцій, упереджень і сприйняття на інвестиційні рішення, що призводить до неоптимальних результатів або фінансових втрат.

Джерело: складено автором на основі [14].

Ці ризики уточнюють природу інвестиційного ризику та вказують на його конкретні причини. Наприклад, процентний ризик як складова інвестиційного ризику вказує на очікувану ймовірність того, що фактична прибутковість зменшиться через очікувані зміни процентних ставок. Такий підхід до розкриття природи інвестиційного ризику стосується кількості факторів, що розкриваються.

Класифікація інвестиційних ризиків

За сферою виникнення інвестиційних ризиків існують систематичні та несистематичні ризики, на поділ такого виду ризиків впливає економічне середовище у якому потенційно виникає ризикова подія.

До систематичних ризиків слід відносити загальноекономічні, політичні, правові ризики та форс-мажорні обставини. При визначенні загроз у складі систематичного ризику слід приділяти увагу на зміни економічної ситуації

країни та світу, нестабільність політичної ситуації, на зміни законодавства та велику ризик неочікуваних обставин, таких як стихійні лиха чи катастрофи.

До складу несистематичних ризиків входять галузевий, фінансовий та операційний ризик, як основа. Також невід'ємною частиною специфічних ризиків є технічний та технологічних ризик та ризик падіння попиту на продукцію.

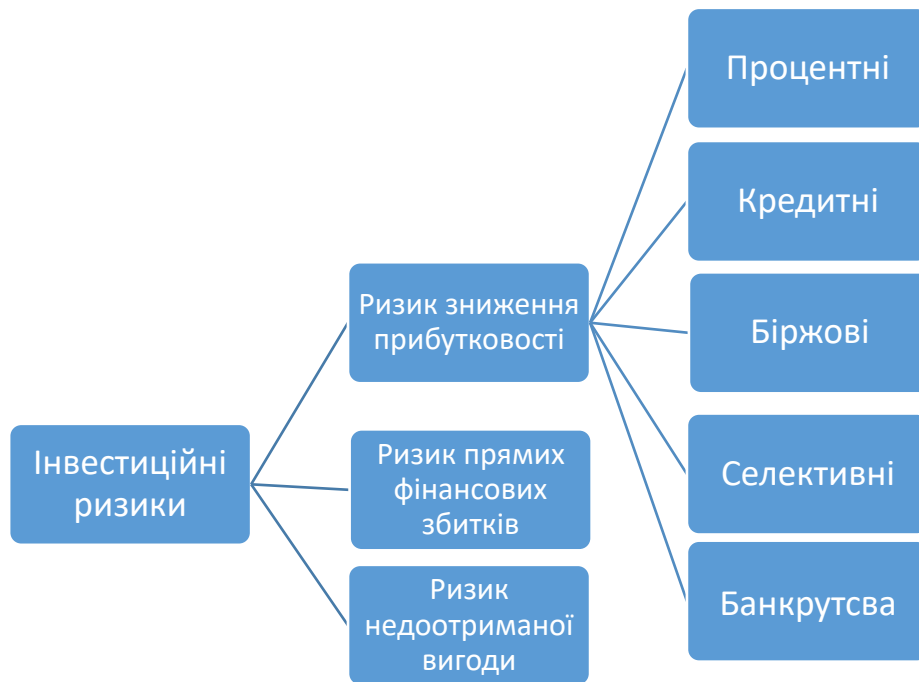

Рис. 1.2 Основна класифікація інвестиційного ризику

Джерело: складено автором на основі [31].

За походженням суб'єктів інвестиційні ризики можна розділити на наступні категорії:

- ризики менеджерів підприємства;
- ризики теперішніх та майбутніх власників підприємства;
- ризики кредиторів підприємства;
- ризик інвестора.

Ризики, що стосуються керівників підприємства, які охоплюють потенційні небезпеки, пов'язані з діями та рішеннями, прийнятими керівниками та іншим персоналом, залученим до управління підприємством,

включаючи помилки в прийнятті інвестиційних рішень, планування та організаційні зусилля.

Підприємство створює ризики як для поточних, так і для майбутніх власників, зокрема потенційні збитки для акціонерів через неефективну інвестиційну діяльність.

Потенційна неплатоспроможність компанії внаслідок невдалих інвестицій створює ризики для різних кредиторів, включаючи банки, власників облігацій та інших сторін, залучених до фінансових операцій компанії.

Ризик інвестора стосується фінансових втрат, з якими можуть зіткнутися особи чи організації, інвестуючи в проект.

Ще однією основною класифікації виступає – тривалість впливу інвестиційних ризиків. Існує два основних види:

1. Постійні (довготривалі) ризики – ризики пов'язані з довгостроковими інвестиційними проектами, термін який зазвичай перевищує 1 рік.

Довгострокові ризики зазвичай включають в себе ризики, які характерні для всього періоду інвестування (політичні, правові, макроекономічні). Такі ризики важко прогнозувати та оцінити на тривалу перспективу через невизначеність зовнішнього середовища.

2. Тимчасові (короткотривалі) ризики – ризики пов'язані з короткостроковими інвестиційними проектами терміном до одного року.

За формами інвестування ризики можна класифікувати таким чином:

1. Ризики реального інвестування: пов'язані з інвестиціями у створення або модернізацію основних фондів (будівництво, придбання обладнання тощо). Ключовим є ризик невдалого вибору місця розташування об'єкта інвестування.
2. Ризики фінансового інвестування: виникають при вкладі в різні інвестиційні продукти (акції, довгострокові боргові зобов'язання, депозити, збереження тощо). Включають ризики вибору інвестиційного

проекту, напрямів вкладання коштів, прийняття стратегічних інвестиційних рішень.

3. Ризик ліквідності цінних паперів та активів емітента.
4. Ризики інвестування у нематеріальні активи: пов'язані з інвестиціями у патенти, ліцензії, ноу-хау, програмне забезпечення тощо.
5. Ризики портфельного інвестування: виникають при формуванні та управлінні інвестиційним портфелем з різних видів активів.

Не менш важлива класифікація ризиків за ступенем впливу, так як ретельний аналіз та розуміння в якій сфері та які ризики в перспективі можуть виникнути на підприємстві дають змогу зосередитись на конкретному проекті по ризик-менеджменту та уникнути рушійні наслідки. Тому, існує три основних виду інвестиційного ризику за ступенем впливу: допустимий, критичний та катастрофічний ризики.

Допустимі ризики характерні повною або частиною втратою прибутку підприємства, зазвичай такі втрати можна компенсувати ресурсами цього ж підприємства, та така ризикова подія не має сильного впливу на подальше економічне становище організації (підприємства).

Критичні ризики прийнято вважати як загрозу втрати виручки на підприємстві, що у свою чергу призводить до конкретних фінансових проблем, потребуючи суттєвий аналіз та вирішення неприбутковості. Зазвичай при виникненні критичних ризиків при інвестиційній діяльності компенсація відбувається за рахунок зовнішніх фінансових ресурсів.

Катастрофічний ризик характеризується втратою всіх активів, майна підприємства, приводячи підприємство до банкрутства чи до повної зупинки функціонування. Такий вид ризику потребує негайного вирішення та аналізу ситуації в інвестиційній діяльності підприємства [19].

1.3. Засоби оцінки інвестиційних ризиків

В сучасному світі, де інвестиційні можливості є різноманітними і комплексними, розуміння та управління інвестиційними ризиками стає ключовим аспектом для успішного інвестора.

Інвестиційний ризик може бути розглянутий як ймовірність втрати капіталу або неотримання очікуваного доходу в результаті непередбачуваних подій чи змін у фінансових ринках. Засоби оцінки ризиків надають можливість інвесторам оцінювати та керувати цими небезпеками.

Система управління інвестиційними ризиками включає в себе не лише ідентифікацію та оцінку ризиків, але й розробку стратегій зменшення, передачі або прийняття ризиків. Це може включати в себе вивчення фундаментальних факторів, загальний аналіз фінансового стану підприємства, оцінку макроекономічних та геополітичних ризиків, а також оцінку кредитного ризику.

Окрім цього, система управління ІР передбачає постійний моніторинг ризиків та внесення необхідних змін у стратегію управління ризиками для забезпечення відповідності поставленим цілям та мінімізації можливих втрат.

Засоби оцінки інвестиційних ризиків та система управління інвестиційними ризиками (ІР) - це ключові інструменти для інвесторів та управлінців, які дозволяють оцінити потенційні ризики та приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування [20].

Засоби оцінки ІР можуть включати:

1. Аналіз фундаментальних показників: є одним із ключових методів оцінки інвестиційних можливостей та ризиків, особливо коли мова йде про інвестування в акції або облігації компаній. Цей метод базується на оцінці фінансового стану компанії, її конкурентоспроможності, ринкових тенденцій і технологічних факторів, а саме [21]:

- Фінансовий стан компанії: оцінка фінансових показників таких, як прибуток, обороти, заборгованість, прибутковість та інші, допомагає

інвесторам зрозуміти, як ефективно керується компанія та як вона використовує свої ресурси.

- Конкурентоспроможність: аналіз порівняння компанії з її конкурентами за такими показниками, як частка ринку, інноваційність продуктів, якість обслуговування тощо, вони впливають та полегшують на ідентифікування значно конкурентоспроможної позиції компанії на ринку та її можливості для подальшого фінансового розвитку.

- Ринкові тенденції: врахування макроекономічних та регіональних тенденцій, таких як зміни в галузі, розвиток інфраструктури, політична стабільність тощо, допомагає передбачити можливі впливи на діяльність компанії та її ринкові перспективи.

- Технологічні фактори: оцінка технологічних змін у галузі, інноваційних розробок та їх вплив на конкурентоспроможність компанії, а також на її спроможність адаптуватися до змін, є важливим елементом аналізу.

Загалом, аналіз фундаментальних показників допомагає інвесторам зробити обґрунтовані рішення щодо вкладення капіталу, враховуючи фінансовий стан компанії, її конкурентоспроможність, ринкові тенденції і технологічні фактори (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Аналіз фундаментальних показників

Показник	Приклад вимірювання	Важливість показників
Прибутковість	Чистий прибуток - Чистий дохід	Показує ефективність управління компанією та її здатність генерувати прибуток.
Заборгованість	Загальна заборгованість - Власний капітал	Висока заборгованість може свідчити про ризики управління фінансами.
Частка ринку	Частка ринку компанії у порівнянні з конкурентами	Вказує на позицію компанії на ринку та її конкурентоспроможність.
Динаміка обороту	Зміна обсягу продажів протягом періоду	Демонструє тенденції в споживчому попиті та ефективність маркетингових стратегій.
Витрати на дослідження і розробку	Витрати на дослідження та розробку у відсотках від загальних витрат	Показує інвестиції компанії в інновації та її готовність до змін технологій.

Джерело: складено автором на основі [23].

2. Аналіз макроекономічних та геополітичних факторів: важливий для оцінки впливу економічних та політичних подій на фінансові ринки та конкретні інвестиції. Цей аналіз допомагає інвесторам приймати обґрунтовані рішення щодо їхніх інвестиційних стратегій [28].

Основні характеристики аналізу макроекономічних та геополітичних факторів включають:

- Економічні показники: аналіз таких економічних показників, як ВВП, рівень безробіття, інфляція, обсяги виробництва та споживання, допомагає зрозуміти стан економіки країни та її перспективи розвитку. Наприклад, зниження ВВП може вказувати на економічну рецесію, що може вплинути на ринки та інвестиції.

- Геополітичні події: аналіз політичних подій, таких як війни, конфлікти, санкції, торгові війни, політичні зміни у країні та міжнародні відносини, може мати великий вплив на фінансові ринки. Наприклад, політичні нестабільності в країні можуть призвести до коливань на ринку акцій та валютному ринку.

- Центральні банки та грошова політика: дії центральних банків, такі як зміни процентних ставок, кількість грошей у обігу та інші грошові політики, також важливі для аналізу. Наприклад, збільшення процентних ставок може призвести до зростання вартості кредитування та зниження споживчого попиту.

Припустимо, що інвестор аналізує інвестиційні можливості в країні Х. Він враховує такі фактори, як зростання ВВП країни, політичну стабільність та нові політики центрального банку. В той же час, він також враховує напруженість у відносинах з сусідньою країною, яка може призвести до політичних та економічних турбуленцій. На основі цього аналізу, інвестор може зробити рішення про інвестування в акції чи облігації країни Х або рішення про зменшення ризику та розподілу портфеля.

3. Оцінка кредитного ризику: є процесом аналізу платіжної здатності емітента цінних паперів або контрагента з метою визначення ймовірності неповернення коштів, які були позичені або інвестовані. Це важлива складова

для інвесторів та кредиторів, оскільки допомагає їм зробити обґрунтовані рішення щодо ризикованих позик або інвестицій.

Оцінка кредитного ризику включає в себе наступні етапи:

Збір інформації: цей етап включає збір різноманітних фінансових та нефінансових даних про емітента або контрагента. Це може включати фінансові звіти, рейтинги кредитного ризику, інформацію про галузь, ринковий досвід та інші аспекти.

Аналіз фінансових показників: важливо оцінити фінансовий стан емітента або контрагента, включаючи його платіжну історію, дохідність, заборгованість, ліквідність та інші фінансові показники. Цей аналіз допомагає зрозуміти ймовірність того, що емітент або контрагент буде в змозі повернути позичені кошти.

Оцінка рейтингів кредитного ризику: рейтингові агентства надають рейтинги кредитного ризику для емітентів та контрагентів на основі їхньої здатності повертати борги. Ці рейтинги можуть бути використані як додатковий джерело інформації для оцінки ризику.

Прогнозування майбутнього ризику: на основі зібраної інформації та аналізу фінансових показників робиться прогноз щодо майбутнього кредитного ризику. Це допомагає інвесторам та кредиторам приймати рішення щодо надання позики або інвестування.

4. Сценарний аналіз: це метод оцінки впливу різних факторів на інвестиції шляхом розгляду різних можливих сценаріїв розвитку подій. Він дозволяє інвесторам або управляючим фінансами оцінити потенційні наслідки різних ситуацій та прийняти обґрунтоване рішення [26].

Основні характеристики сценарного аналізу:

Розгляд різних сценаріїв: важливим аспектом сценарного аналізу є розгляд різних можливих сценаріїв, що можуть виникнути в майбутньому. Ці сценарії можуть варіюватися за різними факторами, такими як економічні умови, політична стабільність, зміни в галузевому середовищі тощо.

Оцінка впливу факторів: кожен сценарій аналізується на предмет його впливу на інвестиції. Це дозволяє зрозуміти, які фактори можуть мати найбільший вплив на вартість інвестицій та як цілком різні сценарії можуть вплинути на результат.

Побудова стратегій: на основі аналізу різних сценаріїв можуть бути розроблені різні інвестиційні стратегії. Ці стратегії можуть включати диверсифікацію портфеля, зміну асортименту інвестицій, а також застосування захисних стратегій.

Прийняття обґрунтованих рішень: сценарний аналіз допомагає інвесторам та управляючим фінансами приймати обґрунтовані рішення щодо їхніх інвестицій. Він дозволяє врахувати ризики та можливості в різних умовах і розробити стратегію, яка буде ефективною незалежно від того, який сценарій розвитку подій стане реальністю.

На основі цього аналізу він розробляє свою інвестиційну стратегію, яка буде оптимальною в різних умовах (рис. 1.3) [29].

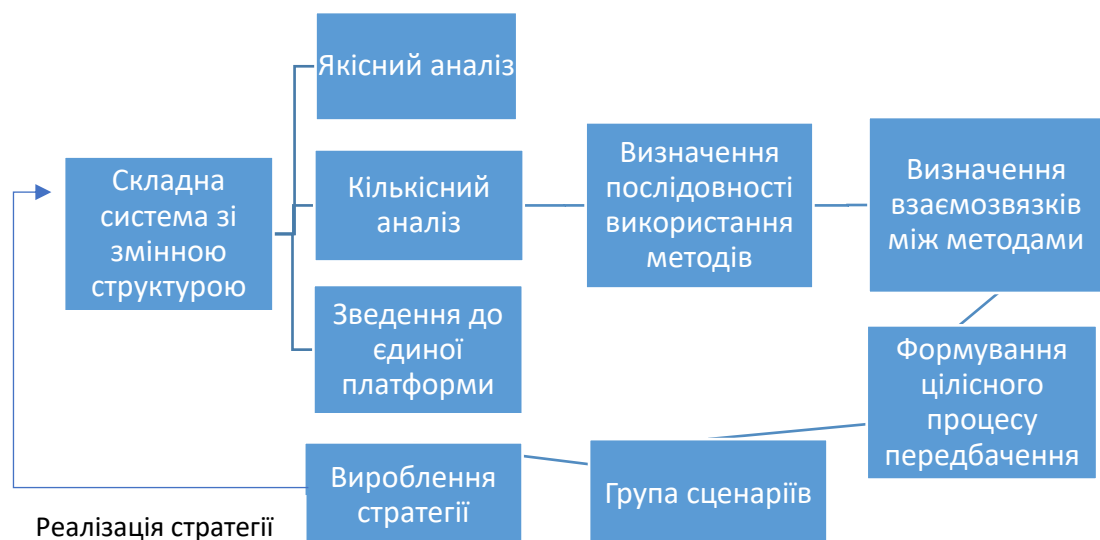

Рис. 1.3. Сценарний аналіз

Джерело: складено автором на основі [29].

Застосування цих засобів оцінки дозволяє інвесторам зробити обґрунтовані рішення, розуміючи потенційні ризики та можливості. Інвестора можуть використовувати аналіз фундаментальних показників для вибору фінансово стабільних компаній для інвестування. Крім того, засоби оцінки інвестиційних ризиків допомагають управляти ризиками на різних етапах інвестиційного процесу, що є ключовим для досягнення успішних результатів та збереження капіталу.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Характеристика ризиків на підприємстві

Ризики на підприємстві завжди є важливою темою для аналізу та розуміння, оскільки вони впливають на його функціонування, прибутковість та стабільність. Перш за все, слід зазначити, що ризики виникають у різних сферах діяльності підприємства, починаючи від фінансових та закінчуючи технічними та правовими аспектами.

Фінансові ризики включають в себе можливі втрати або непередбачені зміни в фінансових показниках, таких як прибуток чи обсяги продажів. З ринковими ризиками пов'язані зміни на ринку, конкуренція та зміни в попиті на товари чи послуги підприємства.

Технічні ризики включають в себе можливість виникнення проблем з обладнанням, технологічними процесами або іншими технічними аспектами діяльності. Правові ризики пов'язані зі змінами в законодавстві, можливими судовими позовами або іншими правовими проблемами, що можуть виникнути.

Діагностика та управління ризиками на підприємстві вимагає систематичного аналізу та розуміння їх впливу на діяльність підприємства. Це допомагає розробляти ефективні стратегії управління ризиками та мінімізувати їх негативний вплив на успішність бізнесу [32].

Ризики існують у всіх аспектах та етапах підприємницької діяльності. З погляду економіки, ризик відображає ступінь відхилення від поставлених цілей та очікуваного результату. Однак ризик не обов'язково відображає лише небажані наслідки прийнятих рішень. Під певними умовами можна отримати результат, який перевищить очікуваний прибуток.

Ризики виникають через спонтанний та суперечливий характер процесів, що відбуваються на підприємствах, а також на рівні окремих галузей та

секторів економіки. Тому на кожному етапі господарської діяльності необхідно проводити оцінку можливих ризиків.

Головною метою оцінки ризику є прийняття рішення щодо доцільності інвестування коштів та часу у конкретну справу. Якщо потенційний виграш переважає ризик, то інвестор має сенс розпочати реалізацію проекту. У протилежному випадку, проект краще відхилити. Оцінка ризиків проводиться на основі якісного та кількісного аналізу [33].

Основною метою якісного аналізу є ідентифікація чинників та областей ризику, виявлення всіх потенційних загроз, а також визначення факторів, що впливають на ризики. В процесі такого аналізу встановлюються різноманітні форми невизначеності та конфліктів, які призводять до ризиків. Якісний аналіз ризиків може бути проведений на будь-якому етапі життєвого циклу проекту, але його важливо провести принаймні один раз на початку нового проекту.

Для забезпечення високого рівня якісного аналізу ризиків необхідно мати експертів з відповідним рівнем кваліфікації та досвідом у даній сфері.

На відміну від якісного, кількісний аналіз ризиків менш суб'єктивний і дозволяє чітко визначити ступінь ризику конкретних видів ризиків та загальний ризик у певній сфері діяльності. Цей аналіз базується на теорії ймовірностей та математичній статистиці.

Під час кількісного оцінювання ризику виділяють два основних параметри:

- ймовірність виникнення втрат (ймовірність реалізації ризику) - чим вища ймовірність, тим більший ризик.

- величина збитків (розмір можливих втрат) - чим вона вища, тим більший ризик.

При оцінці ризику, пов'язаного з обсягом капіталовкладень у проекти, краще використовувати саме коефіцієнт варіації.

Слід зауважити, що розглянуті показники зазвичай застосовуються в статистиці для порівняння ризиків різних проектів. Тим не менше, іноді їх використовують для аналізу змін у динаміці. На наш погляд, перш ніж проводити таке застосування, потрібно передусім узагальнити інформацію,

оскільки у деяких випадках можуть виникнути абсолютно нелогічні результати [10].

За допомогою аналізу мікро- та макро-середовища підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД», спільному українсько-естонському підприємстві у формі товариства з обмеженою відповідальністю, були виявлені наступні ймовірні ризики підприємства:

Фінансові ризики: зміни валютних курсів, вартості сировини та матеріалів, процентних ставок або інфляції можуть вплинути на фінансове здоров'я підприємства.

Ризики здоров'я та безпеки: у сфері фармацевтики дотримання високих стандартів здоров'я та безпеки є надзвичайно важливим. Неналежна якість продукції або порушення виробничих процесів можуть призвести до серйозних проблем.

Регулятивні ризики: зміни у законодавстві, регулюючому фармацевтичний сектор, можуть вимагати від підприємства адаптації своїх процедур та виробничих процесів.

Конкурентні ризики: конкуренція на ринку фармацевтики може бути високою. Підприємство повинно бути готове до конкуренції з іншими компаніями, які пропонують аналогічні продукти або послуги.

Ризики виробництва та постачання: проблеми з виробництвом або постачанням сировини можуть призвести до перерв у постачанні продукції, що може негативно вплинути на репутацію підприємства та його фінансові результати.

Ризики репутації: негативні відгуки або скандали, пов'язані з продукцією або діяльністю підприємства, можуть шкодити його репутації та вплинути на сприйняття бренду на ринку.

Технологічні ризики: швидкі зміни в технологіях виробництва та обробки даних можуть вимагати значних інвестицій у оновлення обладнання та процесів.

Це лише деякі з можливих ризиків, з якими може зустрічатись підприємство «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». Для успішного управління цими ризиками важливо розробити та впровадити ефективні стратегії мінімізації ризиків та контролю [3].

Фінансові ризики: зміна вартості сировини. Підвищення ціни на головний компонент сировини для виробництва ліків. Нехай вартість сировини збільшується на 20%. Якщо підприємство щомісяця закупляє сировину на 100 000 гривень, то нова вартість буде $100\,000 * 1.20 = 120\,000$ гривень.

Ризики здоров'я та безпеки: відкликання продукції через виявлення дефектів. Невідповідність якості ліків стандартам та їх відкликання з ринку. Вартість відкликання 5000 упаковок по 50 гривень за упаковку складе $5000 * 50 = 250\,000$ гривень.

Технологічні ризики: пошкодження обладнання, що призводить до припинення виробництва. Поломка важливої машини на виробництві ліків. Вартість зупинки виробництва в день становить 30 000 гривень, припустимо, що ремонт триватиме 5 днів, отже, загальна втрата становитиме $30\,000 * 5 = 150\,000$ гривень.

Регулятивні ризики: зміни в законодавстві, що регулює фармацевтичну галузь. Введення нових обмежень на рекламу лікарських засобів. Вартість адаптації рекламної стратегії становить 50 000 гривень.

Конкурентні ризики: втрата частки ринку через появу конкуруючих продуктів. Зниження популярності власних продуктів через вихід на ринок конкурентів з аналогічними препаратами. Втрата прибутку від зменшення обсягу продажів становить 100 000 гривень на місяць.

Ці ризики та їх розрахунки допоможуть підприємству "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» управляти потенційними загрозами та приймати обґрунтовані управлінські рішення для забезпечення стабільності та успішності бізнесу.

Таким чином, характеристика ризиків на підприємстві «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» виявляється важливим етапом у забезпеченні успішності та стійкості бізнесу. Аналізуючи різноманітні аспекти ризиків, можна краще зрозуміти їхні

можливі впливи та розробити стратегії мінімізації чи управління ними. Наведені приклади фінансових, технологічних, регулятивних, та конкурентних ризиків ілюструють широкий спектр потенційних загроз для підприємства.

Для ефективного управління ризиками, підприємство повинно розробляти стратегії протидії, включаючи створення резервних фондів, застосування страхування, розвиток альтернативних постачальників та розширення ринків збуту. Крім того, постійний моніторинг і оновлення стратегій управління ризиками є ключовими аспектами успішного бізнесу.

Незважаючи на те, що ризики завжди існують, правильно оцінені та відповідно управляні ризики можуть стати джерелом конкурентної переваги та сприяти стабільному розвитку підприємства у змінному середовищі.

2.2 Діагностування інвестиційних ризиків підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" – товариство з обмеженою діяльністю, що являється спільним українсько-естонським підприємством, займається успішною оптовою торгівлею фармацевтичними товарами протягом останніх майже тридцяти років та постає почесне перше місце по прибутку за 2022 році в категорії «Оптова торгівля фармою» та 13 місце станом на 2021 рік списку ста найбільших приватних компаній України.

Кінцевим бенефіціарним засновником та власником СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" являє собою Губський Андрій Іванович. Керівником з обмеженням є Гуцала Ігор Михайлович, у той самий час як Яковенко Денис Миколайович виконує на підприємстві роль представника компанії СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" та здійснює всі процеси пов'язані з підписанням договорів, здійснення участі та контролю у процесуальних правах та обов'язків від імені Товариства [40].

Основні відомості підприємства СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД"

Таблиця 2.1

Зміст	Інформація по підприємству
Повна назва юридичної особи	СПІЛЬНЕ УКРАЇНСЬКО-ЕСТОНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО У ФОРМІ ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД
Код ЄДРПОУ	21642228
Дата реєстрації	26.09.1994 (29 років 6 місяців)
Уповноважені особи	Гуцал Ігор Михайлович, Яковенко Денис Миколайович
Обсяг статутного капіталу	18 778,40 грн.
Організаційно-правова форма	Товариство з обмеженою відповідальністю

Джерело: складено автором на основі [39].

Розмір компанії СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" варіює з 1000-5000 працівників, станом на кінець 2023 року кількість працівників на даному фармацевтичному підприємстві становила 2515 працівників.

Основний вид діяльності [40]:

- 46.46 Оптова торгівля фармацевтичними товарами
- 52.10 Складське господарство
- 95.11 Ремонт комп'ютерів і периферійного устаткування
- 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я
- 82.99 Надання інших допоміжних комерційних послуг, н.в.і.у.
- Та інші.

Діагностування інвестиційних ризиків є важливою складовою стратегічного управління для будь-якого підприємства, включаючи і підприємство «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». Ця компанія має різноманітну діяльність, що охоплює широкий спектр секторів економіки:

Виробництво та роздрібна торгівля деталями та приладдям для автотранспортних засобів: це включає виготовлення та продаж запасних частин, приладдя та аксесуарів для автомобілів. Ринок автомобільних аксесуарів і деталей постійно зростає, але також піддається впливу технологічних змін у автомобільній промисловості.

Оптова торгівля різними товарами: включає в себе оптову торгівлю зерном, тютюном, комп'ютерами, продуктами харчування і багатьма іншими товарами. Компанія може придбавати ці товари великими партіями та дистриб'ювати їх до різних роздрібних торговців або інших оптовиків.

Діяльність у сфері охорони здоров'я та ремонт комп'ютерного устаткування: ці види діяльності можуть включати надання медичних послуг, продаж медичного обладнання або навіть ремонт комп'ютерів та периферійного устаткування.

Надання послуг з транспортування та складського господарства: ця компанія може надавати послуги з вантажного автомобільного транспорту, складського управління та інших послуг, пов'язаних з логістикою та транспортуванням товарів.

Консультавання з комерційної діяльності та рекламні агентства: компанія може надавати консультаційні послуги з управління бізнесом, маркетингу та реклами, а також проводити дослідження ринку та аналізу громадської думки.

Враховуючи такий різноманітний спектр діяльності, компанія стикається з різноманітними ризиками в кожній з цих галузей, від економічних та фінансових до технічних, правових та ринкових. Дослідження цих ризиків та їх ефективне управління є важливими аспектами стратегічного управління цією компанією.

Після проведення діагностики інвестиційних ризиків, компанія може розробити стратегії щодо їх управління, включаючи прийняття заходів з мінімізації ризиків, встановлення контрольних механізмів та розробку альтернативних планів дій [34].

У цьому контексті, діагностування інвестиційних ризиків підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» включає аналіз широкого спектру факторів, що можуть вплинути на успішність та ефективність інвестиційних проектів. Це охоплює оцінку фінансових, технологічних, ринкових, регуляторних та інших аспектів, які визначають придатність та ризики конкретних інвестиційних рішень.

Тому, перш за все для повної діагностики інвестиційних ризиків підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» важливо провести оцінку підприємницьких ризиків на основі оцінки фінансового стану компанії.

Результати аналізу фінансових показників підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за рис. 2.1:

- Дохід: суттєве зростання доходу підприємства протягом періоду з 2020 по 2023 рік можна побачити на графіку, що свідчить про успішний розвиток бізнесу та збільшення обсягів продажу продукції чи послуг.

- Чистий прибуток: прибуток підприємства, також значно зростає протягом цього періоду, що може вказувати на ефективне управління витратами та підвищення прибутковості.

- Активи: значне зростання вартості активів підприємства, також свідчить про його розвиток та інвестиційну активність.

- Зобов'язання: збільшення обсягу зобов'язань підприємства може бути пов'язане з розширенням діяльності та збільшенням потреб у фінансуванні.

- Кількість працівників: помітно, що кількість працівників стабільно зростала протягом 2020-2022 років, однак в 2023 році, вона трохи зменшилася. Це може бути пов'язане з оптимізацією бізнес-процесів чи іншими організаційними змінами.

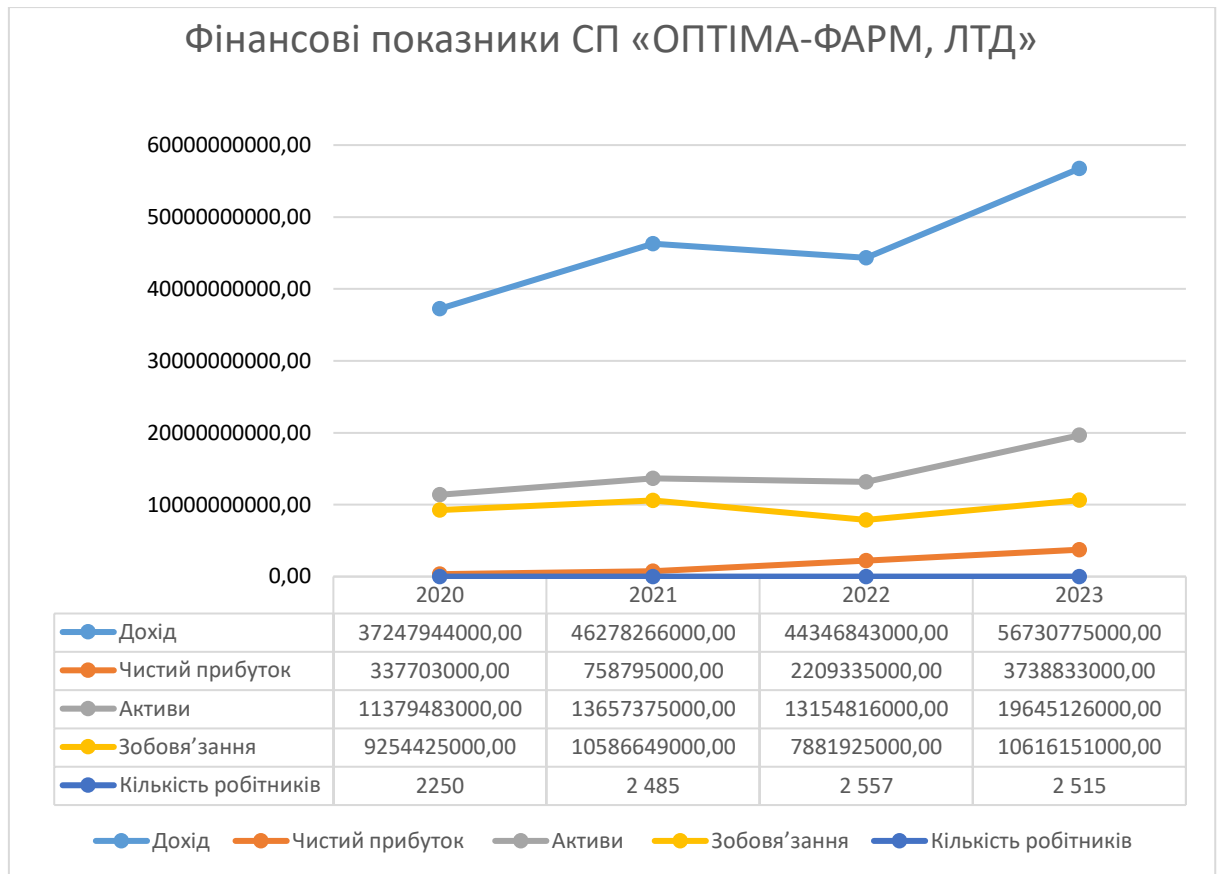

Рис. 2.1 Графік фінансових показників «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Джерело: складено на основі даних підприємства [40,41].

Таблиця 2.2

Основні фінансові показники «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД», тис. грн.

Показники підприємства	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення за весь період
Читий прибуток	758 795,00	2 209 335,00	3 738 833,00	-
Активи	13 657 375,00	13 154 816,00	19 645 126,00	-
Рентабельність активів	5,56%	16,79%	19,03%	13,48%

Джерело: складено автором на основі: [41].

Аналіз фінансових показників підприємства дає розуміння, що рентабельність активів підприємства зросла на 13,48% протягом аналізованого періоду, це може свідчити про покращення ефективності використання активів та збільшення їхньої прибутковості.

Таблиця 2.3

Розрахунок платоспроможності компанії СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Коефіцієнт загальної ліквідності (коефіцієнт покриття)	1,22	1,58	1,79	0,36	0,20
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,70	1,17	1,19	0,46	0,03

Джерело: складено автором на основі [41].

За даними таблиці зрозуміло, що підприємство є ліквідним, всі показники в стані норми, але зі сторони теоретичного значення приближення коефіцієнта покриття до одиниці свідчить про рівність вартості активів та пасивів підприємства. З іншого боку у 2023 році коефіцієнт загальної ліквідності зріс на 0,20 у порівнянні з минулим роком.

Таблиця 2.4

Динаміка показників фінансової стійкості підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Показники	Оптимальне нормативне значення:	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення за весь період
Коефіцієнт автономії	$\geq 0,3$	0,20	0,38	0,44	0,24
Коефіцієнт фінансової стійкості	≥ 1	0,22	0,40	0,46	0,23
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\geq 0,2$	0,73	0,86	0,92	0,19
Коефіцієнт залученого капіталу	$\leq 0,5$	0,20	0,38	0,44	0,2
Коефіцієнт довгострокових зобов'язань	$< 0,2$	0,03	0,04	0,03	0,0
Коефіцієнт поточних зобов'язань	$> 0,5$	0,97	0,96	0,97	0,00

Джерело: складено автором на основі [41].

Аналізуючи данні показників фінансової стійкості підприємства можна зробити такі висновки, щодо стану СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»:

1) Коефіцієнт автономії за три роки виріс на 0,24, показник у 2021 був не задовільний, після чого фінансовий стан реабілітувався. Але все ж таки, це означає, що підприємство у 2023 році змогло фінансувати всього 44% активів за рахунок власних коштів.

2) Аналізуючи коефіцієнт фінансової стійкості можна діагностувати зростання, так як показник з 2021 року до 2023 виріс на 0,23. Станом на 2023 рік показник становить 0,46, це означає, що 46% активів підприємства мають характер фінансування за допомогою постійного капіталу, що може вказувати на середній рівень ймовірності виникнення банкрутства.

3) Протягом трьох останніх років коефіцієнт маневреності власного капіталу збільшувалася на 0,7-0,9 одиниць, а за загальною тенденцією показник зріс з 2021 року на 0,19. Значення дає змогу зрозуміти, що підприємство може не сильно залежати від залученого капіталу та має можливість інвестувати у свій розвиток.

4) Показник коефіцієнта залученого капіталу останні роки зростав в позитивному напрямку, приріст з 2021 по 2023 роки становить 0,2. Сам показник у 2023 році становив 0,44, це свідчить, що 44% загальних активів компанії були залучені через власний капітал, відображаючи відносно високий рівень власних ресурсів у порівнянні з борговими зобов'язаннями.

5) За результатами розрахунку коефіцієнта довгострокових зобов'язань останні три роки майже не змінювався та стабільно тримається у межі 0,03, можна зробити висновки, що лише 3% активів підприємства поповнено за рахунок довгострокових зобов'язань, це вказує на високу фінансову стабільність та змогу підприємства виплачувати свої зобов'язання.

6) Показник поточних зобов'язань потерпів зниження за останні три роки на 0,26, але показник у 2023 році все ще у нормі, тому можна стверджувати, що більшість поточних активів компанії використовується для покриття поточних зобов'язань.

Таблиця 2.5

Динаміка інвестиційної діяльності підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ,
ЛТД»

Вид інвестицій	2021 рік		2022 рік		2023 рік		Відхилення за весь період	
	обсяг	частка, %	обсяг	частка, %	обсяг	частка, %	абсолютне	частки, %
Капітальні інвестиції	1480132	89,39	1458619	89,25	1501603	66,01	21471	-23,38
Поточні фінансові інвестиції	0	0	0	0	597452	26,26	597452	26,26
Інші фінансові інвестиції	175674	10,61	175674	10,75	175 674	7,72	0	-2,89
Разом	1655806	100	1634293	100	2274729	100	618923	x

Джерело: складено автором на основі [41].

Другим важливим етапом на шляху до визначення інвестиційних ризиків та подальшої їх діагностики підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» є безпосередня оцінка інвестиційної діяльності цього підприємства.

Основою частиною інвестицій підприємства становлять капітальні інвестиції, які у середньому становлять 78% від загальної кількості (табл.2.5). Останні роки підприємство не володіє довгостроковими інвестиціями, що може у першу чергу вказувати на низький рівень ліквідності та меншу мобільність фінансових інвестицій.

На основі таблиці проведемо аналіз динаміки інвестиційної діяльності підприємства за 2021-2023 роки:

1) Капітальні інвестиції:

Капітальні інвестиції у 2021 році становили 1480132 тис. грн або 89,39% від загального обсягу інвестицій. У 2022 році їх обсяг дещо знизився до 1458619 тис. грн (89,25%), але у 2023 році зріс до 1501603 тис. грн.

За аналізований період капітальні інвестиції збільшились на 21471 тис. грн або 1,45%. Однак їх частка в загальній структурі інвестицій значно

скоротилась - на 23,38 відсоткових пункти з 89,39% у 2021 році до 66,01% у 2023 році. Отже, дані свідчать про певну диверсифікацію інвестиційного портфеля підприємства, коли поряд із зростанням капітальних інвестицій збільшується частка інших видів інвестицій, наприклад фінансових. Це може бути пов'язано зі стратегією розвитку підприємства або пошуком альтернативних напрямків інвестування.

2) Поточні фінансові інвестиції:

У 2021-2022 роках підприємство не здійснювало поточних фінансових інвестицій. Проте у 2023 році їх обсяг становив 597452 тис. грн або 26,26% від загальних інвестицій. Це означає, що у 2023 році підприємство ймовірно вклало значну частину коштів у короткострокові фінансові інструменти, ймовірно, з метою отримання додаткового прибутку.

3) Інші фінансові інвестиції:

Обсяг інших фінансових інвестицій залишався незмінним протягом 2021-2023 років і становив 175674 тис. грн. Загальний обсяг інвестицій підприємства за аналізований період зріс на 618923 тис. грн або 37,38%. Найбільше зростання спостерігалось у 2023 році за рахунок появи поточних фінансових інвестицій на суму 597452 тис. грн. Це може свідчити про те, що підприємство продовжувало вкладати кошти у довгострокові фінансові інструменти, проте їх частка зменшилась відносно інших видів інвестицій, які зросли більшими темпами.

Структура інвестицій зазнала значних змін - частка капітальних інвестицій скоротилась на 23,38 в.п., натомість з'явилися поточні фінансові інвестиції з часткою 26,26%.

Таким чином, в інвестиційній діяльності підприємства спостерігається тенденція до зростання обсягів інвестування, зокрема за рахунок поточних фінансових інвестицій, при одночасному скороченні питомої ваги капітальних інвестицій.

Таблиця 2.6

Показники інвестиційної активності підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ,
ЛТД» ,

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
Вхідний грошовий потік	48023649	50292440	58731772	2268791	8439332
Інвестиції	1655806	1634293	2274729	-21513	640436
Сума надходжень грошових коштів від інвестиційної діяльності	69893	1007221	253733	937328	-753488
Видатки коштів від інвестиційної діяльності	458346	2310736	1 995 901	1852390	-314 835
Коефіцієнт співвідношення реальних і фінансових інвестицій	8,43	8,30	1,94	-0,12	-6,36
Частка інвестиційних доходів в річному вхідному грошовому потоці	0,01	0,05	0,03	0,04	-0,01
Частка інвестицій в річному вихідному грошовому потоці	0,034	0,032	0,039	-0,002	0,006
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності	0,15	0,44	0,13	0,28	-0,31
Коефіцієнт ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності	-0,23	-0,80	-0,77	-0,56	0,03

Джерело: складено автором на основі [41].

1. Надходження та видатки від інвестиційної діяльності

Сума надходжень грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2022 році зросла на 937 328 грн порівняно з 2021 роком і становила 1 007 221 грн. Однак у 2023 році вона значно скоротилася на 74,8%. На такий різкий стрибок суми надходжень у 2022 році вплинули надходження від погашення позик на суму 945 470,00 грн. Видатки коштів від інвестиційної діяльності у 2022 році зросли в 5 разів порівняно з 2021 роком і становили 2 310 736 грн. У 2023 році вони скоротилися до 1 995 901 грн.

2. Чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності (у 2022 році зріс до 0,44 з 0,15. Однак у 2023 році він знизився, що свідчить про значне перевищення видатків над надходженнями. Коефіцієнт ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності у 2022 та 2023 роках був від'ємним і становив -0,80 та -0,77 відповідно, що вказує на збитковість інвестиційної діяльності.

3. Структура інвестицій:

У 2023 році спостерігається значне зміщення структури інвестицій у бік фінансових інвестицій порівняно з капітальними інвестиціями. Про це свідчить різке зниження коефіцієнта співвідношення реальних і фінансових інвестицій до 1,94 у 2023 році з 8,30 у 2022 році.

Частка інвестиційних доходів у загальному вхідному грошовому потоці підприємства у 2023 році знизилася до 0,03 порівняно з 0,05 у 2022 році, що може вказувати на зниження ефективності інвестиційної діяльності.

Зростання частки інвестицій у річному вихідному грошовому потоці до 0,039 у 2023 році з 0,032 у 2022 році, це може свідчити про збільшення обсягів інвестування порівняно з операційною діяльністю.

Нестабільність показників інвестиційної діяльності та тенденція до зростання її збитковості у 2022-2023 роках порівняно з 2021 роком може бути наслідком неефективного управління інвестиційними процесами на підприємстві.

Отже, за допомогою вище проведеного аналізу інвестиційної активності підприємства можна визначити основні ймовірні інвестиційні ризики СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД».

Нажаль зміни у структурі інвестицій та показниках інвестиційної діяльності вказують на необхідність перегляду інвестиційної стратегії підприємства, оптимізації співвідношення реальних і фінансових інвестицій, підвищення ефективності інвестиційних проектів (табл.2.7).

Таблиця 2.7

Ймовірні інвестиційні ризики підприємства СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД»

Назва	Склад та джерело виникнення ризику на підприємстві
Ризик збитковості інвестицій	На підприємстві «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД» відбувається значне перевищення інвестиційних видатків над надходженнями від інвестиційної діяльності підприємства. На це вказує коефіцієнт ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності, який був від'ємним протягом усього досліджуваного періоду (-0,23 у 2021 р., -0,80 у 2022 р., -0,77 у 2023 р.) (табл. 2.6).
Ризики недофінансування інвестиційних проектів	Різновид ризику, пов'язаний напряму з браком фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів СП «ОПТІМА-ФАРМ, ЛТД». Так як коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності на підприємстві у 2023 році становить лише 0,13 (табл. 2.6), що вказує знов на перевищення видатків над надходженнями та високу ймовірність браку коштів для фінансування інвестиційних проектів.
Ризики неефективного інвестування	Частка інвестиційних доходів у вхідному грошовому потоці знизилася з 0,05 у 2022 р. до 0,03 у 2023 р. (табл. 2.6), що може свідчити про зниження дохідності та ефективності використання інвестованих коштів підприємства.

Продовження таблиці 2.7

Назва	Склад та джерело виникнення ризику на підприємстві
Ризики зміни структури інвестицій	Різне зниження коефіцієнта співвідношення реальних і фінансових інвестицій на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» з 8,30 у 2022 р. до 1,94 у 2023 р. (табл.2.6), вказує на зростання частки фінансових інвестицій, у свою чергу підвищуючи спекулятивні ризики чи загальні інвестиційні ризики через зростання частки більш ризикових інвестицій у портфелі.

Джерело: складено автором на основі власного дослідження.

Отже, на основі проведеного аналізу фінансового стану підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» та його інвестиційної активності було виявлено, що підприємство стабільно справляється зі своїми фінансовими зобов'язаннями, враховуючи широку ланку послуг, яку надає підприємство. Рентабельність активів має високий відсоток та підприємство є ліквідним. СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» має такі стійкі фінансові критерії за останні три роки як: висока маневреність та зростання власного капіталу, зростання коефіцієнта автономії та фінансової стійкості, диверсифікація інвестиційного портфеля, зростання капітальних та стабільність інших фінансових інвестицій.

Потенційно нестійкими сторонами підприємства, можна вважати такі як: зниження маневреності власного капіталу, зростання залежності від залученого капіталу та потенційні проблеми з обслуговуванням поточних зобов'язань, також нестабільність грошових потоків від інвестиційної діяльності та зниження ефективності інвестицій. Тому, в ході аналізу інвестиційної активності підприємства було діагностовано наступні ризики:

- 1) Потенційні загрози внаслідок недостатнього фінансування інвестиційних проектів;
- 2) Ризики збитковості інвестицій;
- 3) Ризики неефективного інвестування;
- 4) Ризики зміни фінансової кон'юнктури та структури інвестицій.

2.3 Аналіз факторів, що впливають на інвестиційні ризики підприємства

Мета кожного бізнесу полягає у досягненні та максимізації прибутку. Здобуття позитивного фінансового результату вказує на стабільний розвиток та ефективне управління компанією, проте його розмір визначається різними факторами. Для відстеження якості та динаміки прибутку фінансові менеджери та аналітики застосовують факторний аналіз.

Аналіз факторів, що впливають на інвестиційні ризики підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД», є процесом оцінки та ідентифікації факторів, які можуть впливати на фінансову стійкість та успішність інвестицій у цю компанію. Цей аналіз включає дослідження різноманітних аспектів діяльності підприємства, таких як фінансовий стан, ринкова конкуренція, регулятивні аспекти, технологічні та інші чинники, що впливають на ризики та перспективи інвестування.

Фінансовий стан: оцінка фінансових показників, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність, забезпеченість капіталом тощо, є ключовою для визначення стійкості підприємства та його здатності виплачувати доходи інвесторам.

Ринкова конкуренція: оцінка позиціонування компанії на ринку, доля ринку, конкурентні переваги та загрози з боку конкурентів можуть впливати на потенційні доходи та ризики інвестування.

Регулятивні аспекти: оцінка впливу законодавства, правил і регуляцій на діяльність компанії може допомогти у визначенні потенційних ризиків та обмежень для інвесторів.

Технологічні та інноваційні чинники: оцінка рівня технологічного розвитку та інноваційної активності компанії може вплинути на її конкурентоспроможність та здатність адаптуватися до змін в галузі.

Економічне середовище: оцінка макроекономічних тенденцій, таких як інфляція, процентні ставки, зміни валютних курсів тощо, може допомогти у прогнозуванні ризиків та можливих доходів від інвестування.

Отже, ознайомившись з теоретичною частиною аналізу факторів, що впливають на інвестиційні ризики підприємства та на результатах аналізу економічної стабільності та інвестиційної діяльності підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» можна сформулювати схему основного переліку факторів, які потенційно формують ризики в інвестиційній діяльності досліджуемого підприємства (рис. 2.2).

Нижче вказані фактори в основному є результатом впливу фінансових показників підприємства, за рахунок аналізу рентабельності, загальних активів та інвестиційної активності компанії. Можна зазначити, що головними слабкими сторонами на підприємстві по-перше є неякісне регулювання прав та норм інвестиційної діяльності, що призводить до неефективного інвестування.

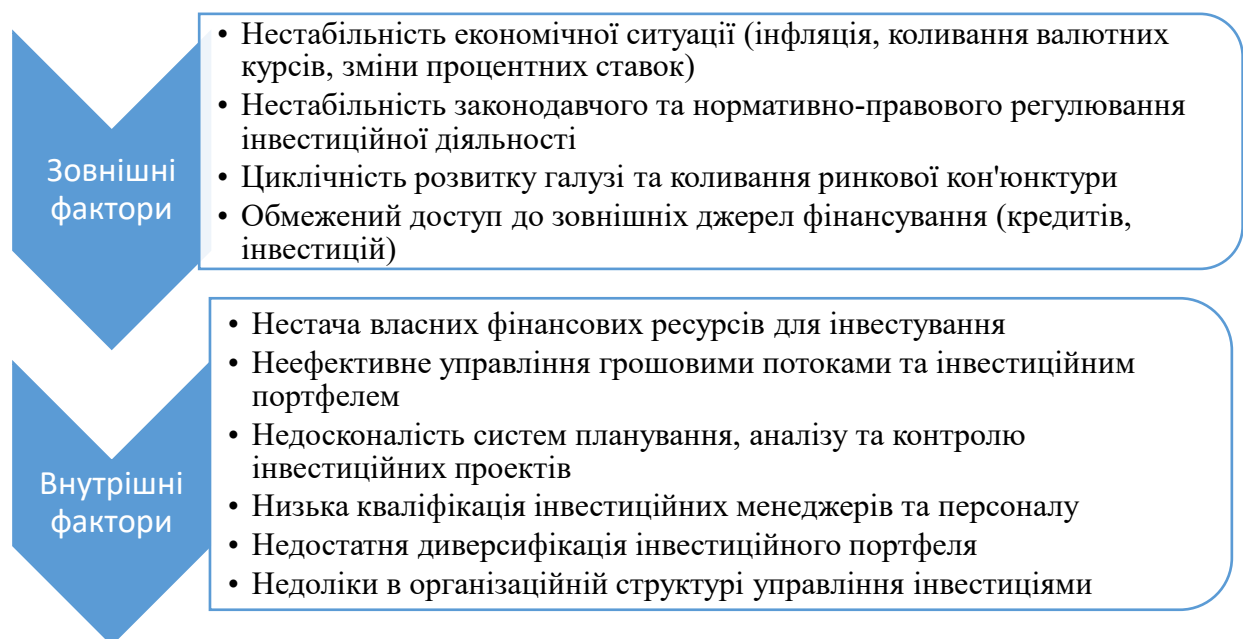

Рис. 2.2 Схема факторів, що формують інвестиційні ризики підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Джерело: складено автором на основі власного дослідження.

Часті зміни у законодавстві, які регулюють діяльність фармацевтичних підприємств можуть послугувати великою причиною нестабільності

законодавчого та нормативно-правового регулювання інвестиційної діяльності підприємства «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». Вимоги щодо ліцензування, сертифікації продукції, правил імпорту та експорту лікарських засобів та інших товарів та послуг, які представляє підприємство створює нестабільність у цій сфері призводячи до невизначеності для інвестиційних проектів.

Також коливання в регулюванні цінової політики на лікарські засоби сильно впливає як зовнішній фактор. Держава може вводити обмеження на ціноутворення для певних категорій препаратів, що може знизити інвестиційну привабливість даного сегменту. Також фактор впливу, як нестабільність валютного регулювання є немало важливим. Для підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД», як для імпортера ліків важливим є стильний валютний режим, оскільки коливання курсів можуть суттєво вплинути на вартість закупівлі товарів.

З боку аналізу внутрішніх факторів впливу на інвестиційні ризики можна нижче виділити інші причин виникнення.

Високі кредитні ризики галузі. Фармацевтична галузь може розглядатися банками та інвесторами як ризикована через циклічність попиту, залежність від валютних коливань, державного регулювання цін тощо. Це ускладнює доступ до кредитування та залучення інвестицій, через що підвищується рівень потенційної загрози недостатнього фінансування інвестиційних проектів підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД».

Також коливання обсягів імпорту, сезонність попиту на ліки можуть призводити до нестійких грошових потоків підприємства, що підвищує його кредитний ризик в очах інвесторів, це все виникає через нестабільність грошових потоків імпортера.

Недостатня прибутковість інвестиційних проектів основний фактор впливаючи на неефективність інвестиційної діяльності підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». Через високі витрати на імпорт, логістику,

маркетинг, інвестиційні проекти імпортера можуть мати невисоку рентабельність, що знижує їх привабливість для інвесторів.

Один з рушійних факторів впливу на виникнення інвестиційних ризиків на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» це недосконалість бізнес-планування та управління ризиками. Неякісне планування інвестпроектів, відсутність ефективної системи управління ризиками можуть відлякувати потенційних інвесторів та кредиторів.

Зокрема, згідно з даних аналізу інвестиційної діяльності підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»:

- Сума надходжень від інвестиційної діяльності у 2023 році різко скоротилася на 74,8% порівняно з 2022 роком, коли вона зросла на 937 328 грн (табл.2.6).
- Видатки на інвестиційну діяльність у 2022 році зросли в 5 разів порівняно з 2021 роком (табл.2.6).

Такі різкі коливання надходжень та видатків від інвестиційної діяльності свідчать про нестабільність грошових потоків, що ускладнює процес якісного планування інвестиційних проектів.

Нестабільні грошові потоки можуть бути наслідком:

- Циклічності розвитку галузі та коливань ринкової кон'юнктури.
- Недосконалого управління грошовими потоками.
- Впливу зовнішніх факторів (валютні коливання, зміни в регулюванні тощо).

Недостатня диверсифікація інвестиційного портфеля, як внутрішній фактор впливу на інвестиційні ризики виникає за рахунок специфіки галузі та обмеженої кількості інвестиційних інструментів. Фармацевтична галузь має свою специфіку, що може обмежувати вибір інвестиційних інструментів для диверсифікації портфеля. Підприємство може зосереджуватись лише на інвестиціях, пов'язаних з його основною діяльністю.

За аналізом факторів, що впливають на виникнення ризиків на підприємстві ми визначили, що є ризика подій, факторів та критеріїв, які безпосередньо

негативно діють на інвестиційну сферу компанії СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД», до основних входять: коливання в регулюванні цінової політики на лікарські засоби, високі кредитні ризики галузі, недостатня прибутковість інвестиційних проектів, недосконалість бізнес-планування та управління ризиками, недостатня диверсифікація інвестиційного портфеля. Загалом, аналіз цих факторів допоможе інвесторам у майбутньому зробити обґрунтоване рішення щодо інвестування в підприємство, зрозуміти потенційні ризики та доходи, а також прийняти відповідні стратегії управління ризиками [37].

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Методи управління інвестиційним ризиком

Для стратегічного управління підприємством розробка стратегій управління інвестиційними ризиками є ключовим елементом, це дозволяє забезпечити його фінансову стабільність, сприяти зростанню та зміцненню конкурентних позицій на ринку.

Управління ризиком – це система впливу на конкретні фактори, процеси чи суб'єкти підприємницької діяльності, що напряду є факторами впливу на ймовірність появи ризику. Ризик-менеджмент – це конкретний та спеціальний вид управлінської діяльності, націлений на створення певної структури ефективного захисту підприємства від майбутніх небажаних ризикових ситуацій.

Також, ризик-менеджмент націлений на мінімізацію або повну ліквідацію подальших втрат від діагностованого ризику. Таким чином, основними функціями, які притаманні ризик-менеджменту підприємства є:

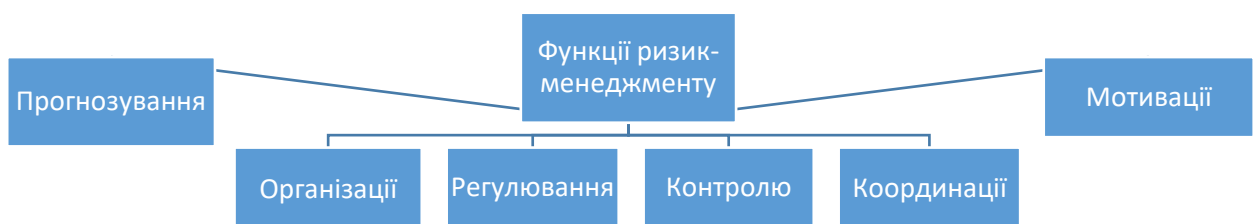

Рис. 3.1 Основні функції ризик-менеджменту

Джерело: сформовано автором на основі [44].

Прогнозування, як головна функція ризик-менеджменту (рис.3.1) полягає у виявленні та оцінюванні можливих ризиків та їх наслідків для організації. Це дозволяє підприємству завчасно підготуватися до потенційних загроз. Організаційна функція передбачає організацію процесів ідентифікації, аналізу, оцінки та реагування на ризики. Це включає розподіл обов'язків та

відповідальності серед співробітників. Ризик-менеджмент дозволяє регулювати рівень ризику шляхом застосування різних методів, таких як страхування, хеджування, диверсифікація тощо, це все відноситься до регулюючої функції управління ризиком.

Управління ризиками - це комплексний процес, який дозволяє не лише мінімізувати негативні наслідки, а й виявляти та використовувати нові можливості для розвитку та вдосконалення діяльності організації. Це важливий інструмент для прийняття обґрунтованих рішень та підвищення ефективності роботи [45].

Негативні аспекти управління ризиками:

1. Визначення потенційних відхилень від запланованих результатів;
2. Керування цими відхиленнями для скорочення збитків;
3. Підвищення обґрунтованості прийнятих рішень.

Позитивні аспекти управління ризиками:

1. Визначення перспектив та можливостей для вдосконалення діяльності;
2. Запобігання або скорочення ймовірності небажаного перебігу подій;
3. Поліпшення загальних перспектив організації.

Метою ризик-менеджменту інвестиційної діяльності є безпосереднє забезпечення ефективного управління ризиками, які пов'язані з інвестиційними проектами, для досягнення стратегічних цілей та захисту інвестиційного капіталу.

Розуміння необхідності аналізу ризиків інвестиційного проекту полягає в тому, що інвестиційні проекти розробляються на основі певних припущень щодо майбутніх результатів, таких як обсяги реалізації продукції, ціни на товари та послуги тощо. Незважаючи на якість та кількість цих припущень, майбутній розвиток подій завжди є непередбачуваним. Тому практика планування капітальних інвестицій обов'язково враховує аспекти невизначеності та ризику, які можуть вплинути на реалізацію проекту. Аналіз

ризиків дозволяє оцінити потенційні загрози та розробити заходи для їх мінімізації, підвищуючи обґрунтованість інвестиційних рішень.

Ризик-менеджмент інвестиційних ризиків спрямований на:

1. Ідентифікацію та оцінку ризиків: виявлення та оцінювання ризиків, пов'язаних з інвестиційними проектами, для визначення їх ймовірності та можливого впливу на результати проектів інвестування.

2. Мінімізація ризиків: розробка та реалізація заходів, які допомагають знизити рівень ризиків, пов'язані з інвестиційними проектами, для захисту інвестованого капіталу.

3. Оцінювання результатів: постійний моніторинг та оцінювання результатів інвестиційних проектів для визначення ефективності інвестицій та можливих ризиків.

4. Розробка альтернативних планів дій на випадок настання ризикових подій, щоб забезпечити стабільність інвестиційної діяльності.

5. Удосконалення системи управління ризиками: постійне вдосконалення системи управління ризиками для забезпечення ефективного управління ризиками та захисту інвестованого капіталу.

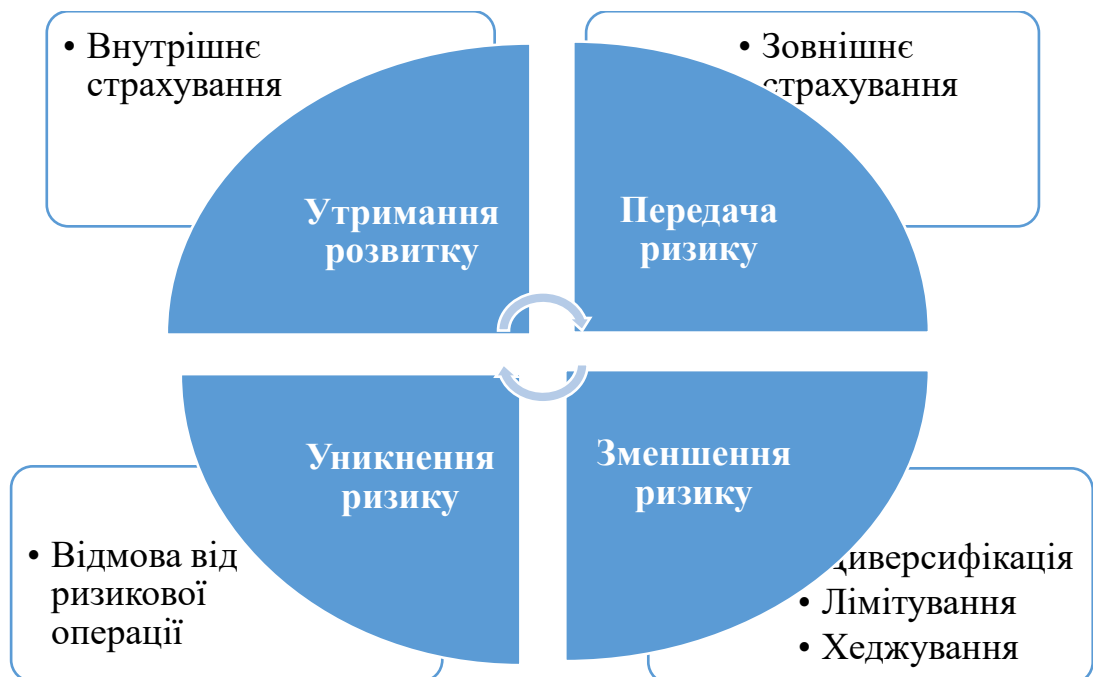

Рис. 3.2 Механізм управління ризиками інвестиційної діяльності

Джерело: складено автором на основі [46].

Основною складової системи управління інвестиційних ризиків підприємства є чітка структура механізму нейтралізації ризику, що зображена зверху (рис.3.2). Головною метою даного механізму є вибір оптимальних методів управління ризиками, такі як уникнення, прийняття, страхування, передача ризиків тощо, забезпечення ефективного управління ризиками інвестиційних проектів на всіх етапах - від ідентифікації до оцінки ефективності. Послідовно потім за допомогою цього механізму здійснюється підвищення обґрунтованості та ефективності інвестиційних рішень за рахунок врахування ризиків. І в останню чергу максимізування прибутковості інвестицій шляхом оптимального управління ризиками.

Важливим є той факт, що всі чотири методи по управлінню інвестиційних ризиків (утримання розвитку, уникнення ризику, зменшення ризику, передача ризику) можна комбінувати між собою, тобто, це означає, що схема по нейтралізації ризиків не є зафіксованою до якогось конкретного ризику на підприємстві, чи то фінансового, чи то спекулятивного, маркетингового тощо. Але управління ризиками є важливим аспектом діяльності кожного підприємства, оскільки кожне підприємство має свій унікальний набір ризиків. Вибір методів оптимізації ризиків залежить від умов зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства.

Існує широкий спектр стратегій зниження ризику, що ускладнює вибір найбільш відповідного методу в залежності від конкретної ситуації. Кожен метод оптимізації ризиків має свої переваги та обмеження, а їх ефективність може варіюватися. Проте, оптимальне поєднання адаптивних методів управління ризиками може сприяти зниженню їх негативного впливу на діяльність підприємства[46].

Рішення щодо вибору методів управління ризиками визначається сферою діяльності підприємства, його макроекономічним оточенням та конкретною бізнес-стратегією. Тобто, управління ризиками є комплексним процесом, який вимагає врахування специфіки кожного підприємства та гнучкого

застосування різноманітних методів для мінімізації негативних наслідків та максимізації позитивних можливостей.

3.2 Рекомендації щодо управління інвестиційними ризиками на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»

Отже, ознайомившись з напрямками управління ризиків на підприємстві, можна наблизитись до практичного застосування на основі попереднього аналізу даних як і статистичних (стан фінансового становища, інвестиційної активності), так і на основі аналізу зовнішніх факторів підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». В ході аналізу інвестиційної активності підприємства були діагностуванні наступні ризики:

1. Потенційні загрози внаслідок недостатнього фінансування інвестиційних проектів;
2. Ризики збитковості інвестицій;
3. Ризики неефективного інвестування;
4. Ризики зміни фінансової кон'юнктури та структури інвестицій.

Основною стратегією для розробки управління ризиків інвестиційної діяльності буде взято за основу зменшення ризиків, тобто такі інструменти як:

Хеджування – стратегія управління ризиками, яка передбачає відкриття протилежних позицій на ринку для мінімізації можливих втрат у разі несприятливого розвитку ринку;

Диверсифікація – процес розподілу інвестицій між різними проектами, які безпосередньо між собою не пов'язані. Це дозволяє знизити ризики, оскільки втрати від одного проекту можуть бути компенсовані прибутками від інших. Загалом, застосування хеджування дозволить підприємству «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» ефективно управляти ключовими інвестиційними ризиками, забезпечити необхідне фінансування інвестиційних проектів та стабілізувати фінансові результати.

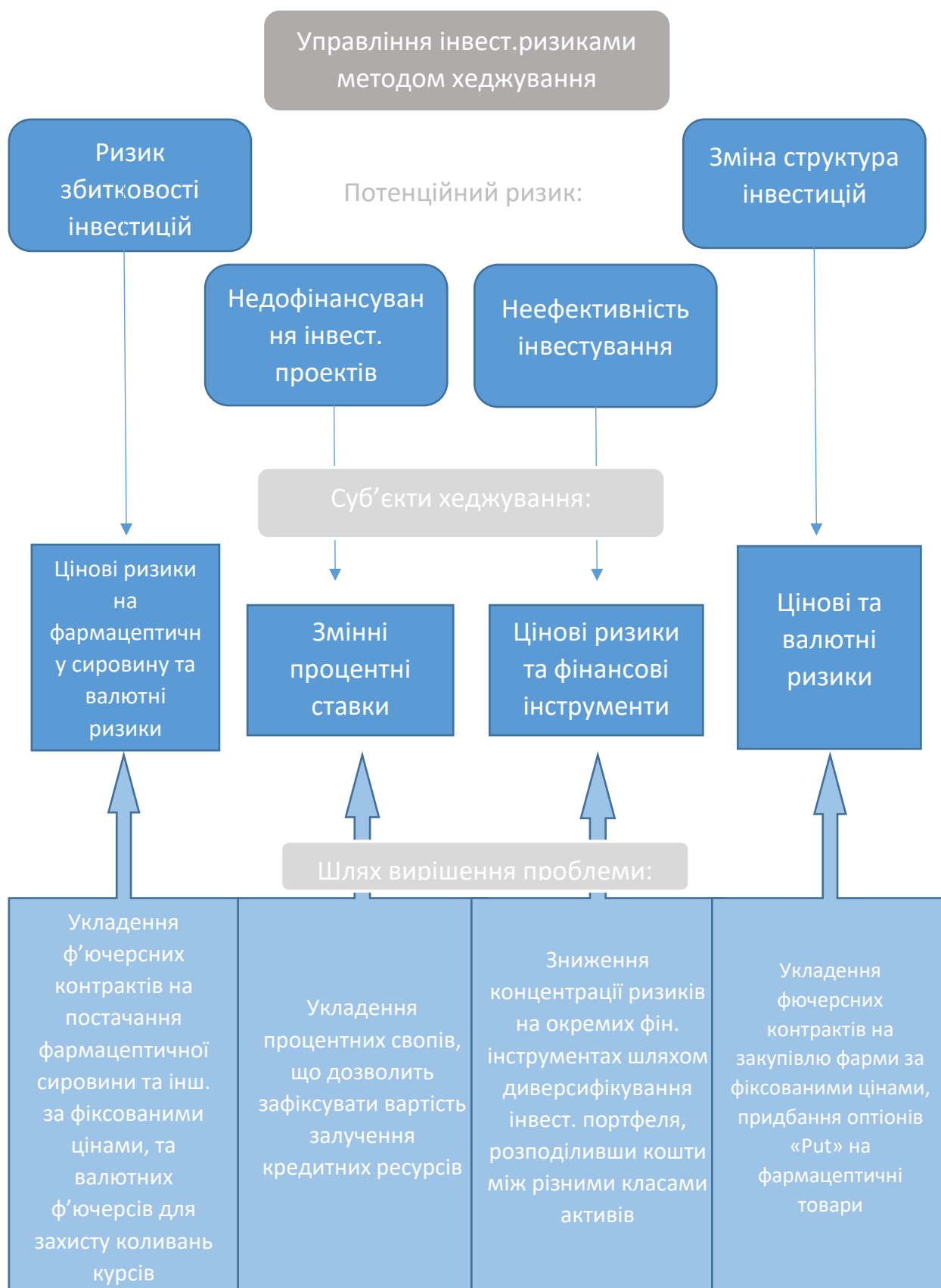

Рис.3.3 Рекомендації щодо управління інвестиційними ризиками підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» методом хеджування

Джерело: складено автором на основі власного дослідження.

Загалом, застосування хеджування дозволить підприємству «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» ефективно управляти ключовими інвестиційними ризиками, забезпечити необхідне фінансування інвестиційних проектів та стабілізувати фінансові результати (рис.3.3).

Рис. 3.3 Рекомендації щодо мінімізації ризику недостатньої диверсифікації інвестиційного портфеля підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД»
Джерело: складено автором на основі власного дослідження.

Щодо управління ризику зміни структури інвестицій на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ,ЛТД», можна додати, що окрім придбання опціонів «пут-опціон» (з англ. «Put-option»), який є видом опціону, що дозволяє продати у майбутньому його базовий актив по власній встановленій ціні в певний строк, також є варіант укладання ф'ючерсних контрактів на купівлю/продаж

іноземної валюти за курсом, зафіксованим на момент укладення угоди. Це захистить від коливань валютних курсів при здійсненні зовнішньоекономічних операцій.

Так, як підприємство займається великою кількістю наданих послуг, окрім оптової торгівлі фармацевтичними товарами, виникає внутрішній фактор впливу, як недостатня диверсифікація інвестиційного портфеля. Тобто основною рекомендацією для запобігання ризику зміни структури інвестицій буде розподіл інвестицій між різними фармацевтичними товарами та іншими напрямками діяльності підприємства чи валютами для зниження концентрації ризиків одному напрямку (рис.3.3).

Отже, підсумовуючи рекомендації для підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ,ЛТД» щодо якісного та ефективного урегулювання та управління інвестиційними ризиками можна виділити такі основні пропозиції та рекомендації, охоплюючи всі можливі ризики із зовнішнього та внутрішнього інвестиційного середовища:

- Рекомендація щодо укладання ф'ючерсних та опціонних контрактів для захисту від несприятливих коливань цін, валютних курсів та процентних ставок;
- Використати процентні свопи для фіксації вартості залучення кредитних ресурсів;
- Розподілити інвестиції між різними фармацевтичними продуктами, напрямками діяльності та галузями для зниження концентрації ризиків.
- Спробувати вийти на нові географічні ринки для диверсифікації географічної структури інвестицій.
- Порада використання різноманітних форм інвестування, таких як спільні підприємства, стратегічні альянси, венчурне фінансування тощо.

Вдосконалення системи управління інвестиціями:

- Впровадження ефективної системи планування, аналізу та контролю інвестиційних проектів. Це можна здійснити за рахунок розробки інвестиційної стратегії підприємства, яка визначатиме пріоритетні напрямки інвестування, в тому числі вихід на нові географічні ринки. На основі стратегії розробити тактичні плани інвестиційної діяльності на поточний рік, які конкретизуватимуть форми інвестування та джерела фінансування. Скласти інвестиційний баланс, який відображатиме джерела інвестиційних ресурсів та напрямки їх розподілу
- Підвищення кваліфікації інвестиційних менеджерів та персоналу, шляхом проведення регулярних тренінгів та семінарів з актуальних питань інвестиційного менеджменту, заохочування менеджерів до самоосвіти, надавати можливості для підвищення кваліфікації.
- Оптимізація організаційної структури управління інвестиціями. Наприклад, відокремити спеціальний інвестиційний відділ або департамент, який буде відповідати за планування, аналіз та контроль інвестиційної діяльності. До складу цього підрозділу включити фахівців з інвестиційного менеджменту, фінансів, маркетингу та юридичного супроводу. Після цього забезпечити чіткий розподіл повноважень та відповідальності між інвестиційним підрозділом та іншими функціональними службами

Робота з зовнішнім середовищем:

- Приймати активну участь у формуванні сприятливого інвестиційного клімату шляхом взаємодії з органами влади та бізнес-асоціаціями.
- Зайнятися пошуком альтернативних джерел фінансування інвестицій, зокрема залучення стратегічних інвесторів.

Комплексне застосування цих заходів дозволить підприємству СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" ефективно управляти ключовими інвестиційними

ризиками, підвищити стабільність фінансових результатів та інвестиційну привабливість.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження розкрито сутність ризику підприємства, й зазначено, що ризики підприємства – це категорія, яка характеризується невизначеністю в результаті прийняття конкретного рішення підприємства, вона може бути як і в сприятливій, та і в негативній формі, відповідно до якої підприємство сприймає стратегічні та економічні рішення щодо мінімізації негативних наслідків. Існує велика кількість класифікацій ризиків підприємства, але основною вважають класифікацію за джерелами виникнення, яка в свою чергу розподіляє підприємницький ризик на ризики зміною купівельної спроможності грошей та інвестиційною діяльністю.

Проведено ознайомлення з сутністю, різновидами інвестиційних ризиків та їх характеристиками, та зроблено висновки, що інвестиційний ризик характеризується, як невизначеність при вкладі в певні ресурси підприємства, на які у минулому були очікування в прибутку чи в досягненні певних результатів. Розглядаючи класифікацію інвестиційних ризиків підприємства виявлено пряму залежність від фінансових результатів та грошових потоків підприємства. Це означає, що інвестиційний ризик може бути загрозою зменшення прибутку підприємства чи ймовірної неефективності інвестиційної діяльності. Отже, інвестиційний ризик – ширше поняття, що охоплює ймовірність будь-яких відхилень від запланованих цілей інвестування, включаючи недосягнення чи навпаки, перевищення очікуваних доходів, соціальних, технологічних та інших ефектів.

Вивчено засоби оцінки інвестиційних ризиків підприємства, та зазначено, що оцінка інвестиційних ризиків підприємства є багатоетапним процесом. Необхідність ретельного ідентифікування всіх можливих ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю компанії, такі як ризики зниження прибутковості, недофінансування, неплатоспроможності, інфляційні, валютні тощо, займає головну роль у подальшому розподілу ризиків за видами. Це спрощує процес

вибору конкретного виду аналізу ризиків, чи то кількісного, чи якісного для моніторингу інвестиційної діяльності та подальшої мінімізації ризиків на підприємстві.

Надано характеристику ризиків на підприємстві та якісних засобів оцінки ризиків, у ході було визначено, що ризики є невід'ємною частиною діяльності будь-якого підприємства і можуть виникати в різних сферах: фінансовій, ринковій, технічній, правовій тощо. Ефективна діагностика та управління ризиками вимагає їх систематичного аналізу та розуміння впливу на бізнес-процеси. Також, було виявлено, необхідність комплексного застосування якісного та кількісного аналізу, що забезпечують ефективне управління ризиками на підприємстві.

Проведено діагностування інвестиційних ризиків підприємства "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" за допомогою аналізу фінансового стану підприємства, аналізу його рентабельності, платоспроможності, динаміки інвестиційної діяльності та активності підприємства за базою даних його річної звітності за останні три роки. В ході аналізу були виявлені ризики інвестиційної діяльності як: ризик збитковості інвестицій, на що вказує від'ємний коефіцієнт ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності протягом всього досліджуваного періоду; ризик недофінансування інвестиційних проектів, виражений перевищенням видатків над надходженнями та браком коштів для фінансування інвестиційних проектів; ризик неефективного інвестування, так як частка інвестиційних доходів у вхідному грошовому потоці знизилася на 0,002, що свідчить про непрофесійне використання інвестованих коштів; ризик зміни структури інвестицій, який характеризується на підприємстві зниженням коефіцієнта співвідношення реальних і фінансових інвестицій на підприємстві СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД».

Визначені фактори, що впливають на інвестиційні ризики підприємства на основі діагностики можливих інвестиційних ризиків підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». За розподілом на зовнішні та внутрішні фактори, що формують інвестиційні ризики досліджуваного підприємства, були виділені

основні: обмежений доступ до зовнішніх джерел фінансування, нестабільність законодавчого та нормативно-правового регулювання, коливання в регулюванні цінової політики на лікарські засоби, тощо (зовнішні фактори); нестача власних фінансових ресурсів для інвестування, неякісне управління грошовими потоками та інвестиційним портфелем, недосконалість систем планування, тощо (внутрішні фактори). Таким чином, на інвестиційні ризики підприємства СП "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД" впливає комплекс зовнішніх та внутрішніх чинників, пов'язаних із специфікою діяльності компанії, галузевими особливостями, економічною та регуляторною ситуацією.

Досліджено методи управління інвестиційним ризиком та зроблено висновок про те, що управління інвестиційними ризиками на підприємстві є комплексним процесом, який передбачає гнучке поєднання різних методів залежно від специфіки підприємства та ситуації. Чотири основні методи управління інвестиційними ризиками можна комбінувати між собою, але вибір методів залежить від умов зовнішнього та внутрішнього середовища конкретного підприємства. Отже, оптимальне поєднання адаптивних методів управління ризиками сприяє зниженню їх негативного впливу на діяльність підприємства, для мінімізації негативних наслідків та максимізації позитивних можливостей.

Запропоновано рекомендації по управлінню інвестиційними ризиками підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД». В ході порад була запропонована модель хеджування потенційних інвестиційних ризиків підприємства шляхом укладення процентних свопів, укладення ф'ючерсних контрактів та інших. Також для мінімізації ризика недостатньої диверсифікації інвестиційного портфеля була представлена модель диверсифікації інвестиційних ресурсів та інструментів та диверсифікація географічної структури інвестицій підприємства. Загальні поради націлені на вдосконалення системи управління інвестиціями та покращення роботи з зовнішнім середовищем підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД».

СПИСОК ВИКОРИСТАННИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вітлінський В.В., Верченко П. І. Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2000. 292 с.
2. Куркін М.В., Понікаров В.Д., Назаренко Д.В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств: навчальний посібник. Х.: ФОП Павленко О.Д.; ВД «ІНЖЕК», 2010. 388 с.
3. Рудніченко Є.М. Загроза, ризик, небезпека: сутність та взаємозв'язок із системою економічної безпеки: навчальний посібник. *Економіка Менеджмент Підприємництва*, № 25 (І) 2013, С.188-195.
4. Старостіна А.О., Кравченко В.А. Ризик-менеджмент: теорія та практика: навчальний посібник К.: ІОЦ Видавництво "Політехніка", 2004. 200 с.
5. Головка А.Т. та ін. Словник фондового ринку Київ, 1999. 288
6. Селюченко, Н.Є., Климаш В.М. Ризики та загрози підприємства. Підходи до трактування та уточнення їхньої суті. URL: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/13864/1/36_234239_Vis_720_Menegment.pdf (дата звернення 03.05.2024)
7. Ілляшенко, С.М. Економічний ризик: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 220 с.
8. Шидловського А.К. Енергетичні ресурси і потоки К.: Українські енциклопедичні знання, 2003. 472 с.
9. Чуприна І.В. Поняття та класифікація ризиків в підприємницькій діяльності. URL: <http://econjournal.vsau.org/files/pdfa/812.pdf>. (дата звернення 03.05.2024)
10. Гончаров А.Б. Інвестування: навчальний посібник. Харків: Видавничий Дім «ІНЖЕК». 2003, 330 с.
11. Грабовий П.Г., Цай Т.Н. Конкуренція та управління ризиками на підприємствах в умовах ринку. М.: Изд-во «Аланс», 1997. 288с.

12. Лысюк А.П., Шаповал С.С., Свиначев Ю.Н. Модели учета рисков в оценке эффективности реальных инвестиций. Одесса.: ТЭС, 2004. 95с.
13. Дмитренко О.М. Роль стратегічного планування в діяльності сільськогосподарських підприємств. *Економіка АПК*. 2009. №1. С.43-47.
14. Francis J.C. Management of investment. 2ded. N.Y. etc.: Mc.Graw-Hill, 1988. 826 p.
15. Полінкевич О. М., Волинець І. Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. 2018.
16. Лук'янова В.В., Головач Т.В. Економічний ризик: навч. посібн. К.: Изд-во "Академвидав", 2007. 464 с.
17. Яреско Р. С. Сутність та класифікація ризиків інвестиційної діяльності енергетичних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. №. 20. С. 62-64.
18. Гресків І. Р., Стасюк Н. Р., Дорош О. І. Характеристика інвестиційних ризиків та особливості процесу управління ними. *Ефективна економіка*. 2015. №. 5.
19. Смовженко Т. С. и др. Ризики інвестиційної діяльності в сфері туризму та готельно-ресторанному бізнесі. *Регіональна економіка*. 2020. №. 1. с. 154-159.
20. Гудзинського О. Д., Сорока П. М., Сорока Б. П. та інші Економічні та фінансові ризики: навч. посіб. для дистанційного навчання К.: Університет «Україна», 2006. 266 с.
21. Химич І. Фундаментальний аналіз фінансового ринку. *Галицький економічний вісник*. 2013. №2(41). с.134-141.
22. Стешенко О. Д. Ризикологія: навчальний посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 180 с.
23. Зоріна О. А. Методи аналізу фінансових ризиків. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. №. 2 (20). с. 221-229.

24. Романчук А. Л. Фундаментальний та технічний аналіз фінансових інвестицій: переваги та проблеми застосування : дис. Тернопіль, ТНЕУ, 2014.
25. Dahlquist J. R., Kirkpatrick II C. D. Technical analysis: the complete resource for financial market technicians. FT press, 2010.
26. Брояка А. А. Аналіз основних макроекономічних індикаторів соціально-економічного розвитку України. *Проблеми економіки*. 2018. №. 1 (35). с. 42-48
27. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз. 2011.
28. Вегеш М. М. Україна в сучасних вітчизняних і зарубіжних геополітичних доктринах. 2022.
29. Мойсеєнко І. и др. Інвестиційний аналіз: навч. Посіб.: Львів: ЛьвДУВС. – 2019. – с. 276.
30. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків: Монографія: Тернопіль: Економічна думка, Карт-Бланш, 2002. 570 с.
31. Жигірь А. А. Різновиди підприємницьких ризиків та їх класифікація. *Ефективна економіка*. 2012. Т. 4.
32. Дема Д.І., Абрамова І.В., Недільська Л.В. Фінансовий ринок: навчальний посібник. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 448 с.
33. Braley R., Myers S. Principles of corporate finance. Moscow: Olymp-Business, 2007. 1120 p.
34. Васьківська К.В., Сич О.А. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Льві : ГАЛИЧ-ПРЕС, 2017. 236 с.
35. Диба М.І. Суть та види фінансових ризиків у системі ризик-менеджменту підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 635. С. 22–28.
36. Землячова О.А., Савочка Л.С. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2012. № 3. С. 50–57.
37. Коваленко В.В. Фінансові ризики та шляхи їх мінімізації: монографія: Київ: Знання, 2011.

38. П.О. Куцик, Т.Г. Васильців, В.М. Сороківський, В.І. Стефаняк, М.В. Сороківська. Управління фінансовими ризиками: навчальний посібник. Львів: Растр 7, 2016. 318 с.
39. Спільне українсько-естонське підприємство у формі товариства з обмеженою відповідальністю “ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД”. YouControl - повне досьє на кожну компанію України. URL:
40. Основна інформація з ЄДР спільне українсько-естонське підприємство у формі ТОВ URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/21642228/ (дата звернення 03.04.2024)
41. СП “ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД”. Опендатабот – дані бізнесу. URL: <https://opendatabot.ua/c/21642228> (дата звернення 03.04.2024)
42. ТОВ "ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД". Clarity Project. URL: <https://clarity-project.info/edr/21642228> (дата звернення 03.04.2024)
43. Cornwall J.R., Vang D.O. Entrepreneurial Financial Management: monograph. New York: Routledge, 2016. 320 p.
44. Вовчак О.Д. Страхова справа : підручник. Київ: Знання, 2011. 391 с.
45. Дьяченко Я. Я. Удосконалення системи управління ризиками інвестиційних проектів. *Наукові праці НДФІ*. 2018. № 4 (85). С. 17–29.
46. Лагунова І. А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). С. 44–52.
47. Іваненков А. М. Грабовський І.С. Механізми управління ризиками в інвестиційній діяльності. 2017.

ДОДАТКИ

Додаток А

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		0.00
необоротних активів	3205	559.00	8.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215	102 417.00	61 743.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230	150 757.00	945 470.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00
Інші надходження	3250		0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	591 416.00	0.00
необоротних активів	3260	34 227.00	62 442.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275	1 370 258.00	1 852 390.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-1 742 168.00	-907 611.00

Рисунок А – Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності підприємства
СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2023 рік.

Додаток Б

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305	13 165.00	54 873.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Вкуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	594.00	268 423.00
Сплату дивідендів	3355		0.00
Витрачання на сплату відсотків	3360	108 316.00	59 878.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	40 844.00	38 104.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		0.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-136 589.00	-311 532.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-966 139.00	1 122 092.00
Залишок коштів на початок року	3405	1 433 884.00	294 222.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	66 670.00	17 570.00
Залишок коштів на кінець року	3415	534 415.00	1 433 884.00

**Рисунок Б – Рух коштів у результаті фінансової діяльності підприємства СП
«ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2023 рік.**

Додаток В

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200		60 810.00
необоротних активів	3205	8.00	0.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215	61 743.00	9 083.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230	945 470.00	0.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00
Інші надходження	3250		0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255		355 543.00
необоротних активів	3260	62 442.00	102 803.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275	1 852 390.00	0.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-907 611.00	-388 453.00

Рисунок В – Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності підприємства
СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2022 рік.

Додаток Г

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305	54 873.00	442 194.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	268 423.00	463 255.00
Сплату дивідендів	3355		137 000.00
Витрачання на сплату відсотків	3360	59 878.00	364 566.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	38 104.00	0.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390		27 842.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-311 532.00	-550 469.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	1 122 092.00	-387 603.00
Залишок коштів на початок року	3405	294 222.00	685 784.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	17 570.00	-3 959.00
Залишок коштів на кінець року	3415	1 433 884.00	294 222.00

Рисунок Г – Рух коштів у результаті фінансової діяльності підприємства СП
«ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2022 рік.

Додаток Д

Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від реалізації: фінансових інвестицій	3200	60 810.00	93 187.00
необоротних активів	3205		0.00
Надходження від отриманих: відсотків	3215	9 083.00	21 397.00
дивідендів	3220		0.00
Надходження від деривативів	3225		0.00
Надходження від погашення позик	3230		0.00
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235		0.00
Інші надходження	3250		0.00
Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	355 543.00	61 810.00
необоротних активів	3260	102 803.00	236 232.00
Виплати за деривативами	3270		0.00
Витрачання на надання позик	3275		0.00
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280		0.00
Інші платежі	3290		0.00
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-388 453.00	-183 458.00

Рисунок Д – Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності підприємства
СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2021 рік.

Додаток Е

Рух коштів у результаті фінансової діяльності

Назва рядка	Код рядка	За звітний період, грн	За аналогічний період попереднього року, грн
Надходження від: Власного капіталу	3300		0.00
Отримання позик	3305	442 194.00	754 583.00
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310		0.00
Інші надходження	3340		0.00
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345		0.00
Погашення позик	3350	463 255.00	1 104 363.00
Сплату дивідендів	3355	137 000.00	50 000.00
Витрачання на сплату відсотків	3360	364 566.00	194 142.00
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365		0.00
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370		0.00
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375		0.00
Інші платежі	3390	27 842.00	29 345.00
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-550 469.00	-623 267.00
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	-387 603.00	390 293.00
Залишок коштів на початок року	3405	685 784.00	257 193.00
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-3 959.00	38 298.00
Залишок коштів на кінець року	3415	294 222.00	685 784.00

Рисунок Е – Рух коштів у результаті фінансової діяльності підприємства СП «ОПТИМА-ФАРМ, ЛТД» за 2021 рік.